

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای شرکت نفت ایران و انگلیس

محمد حسن نیا

یکی از مباحث مهم اختلافات دولت ایران با شرکت نفت ایران و انگلیس بحث بر سر مباحث گمرکی بوده است. و طبق قرارداد داریسی می‌بایست کلیه کالاهایی که مربوط به شرکت نفت می‌گردید، از اخذ گمرکی معاف باشد. اما با گسترش فعالیت شرکت و تنوع این کالاها و تغییرات در سیاست‌های گمرکی ایران همواره ورود و خروج کالا از گمرکات مناطق نفت‌خیز همراه با مسائل مختلفی بوده است. و اسناد فارسی و انگلیسی بازگو کننده این مباحث می‌باشند.

شرکت نفت ایران و انگلیس در ابتدا ادعا کرد که تمامی موارد استفاده شده در ارتباط با کار و کارمندان از حقوق گمرکی معاف می‌باشند. در مارس ۱۹۱۰ قراردادی با ریاست گمرک و وزیر امور خارجه انگلیس سر جرج بارکلی امضاء گردید که نشان می‌داد چه کالاهایی از حقوق گمرکی برخوردار هستند و مباحثات فراوان و طولانی با جزئیات فراوان بین گمرکات، سفارت انگلیس در تهران و اداره شرکت نفت ایران و انگلیس به وجود آمد که با مشکلات فراوانی همراه بود و در پایان سال ۱۹۱۰ وزارت امور خارجه انگلیس نیز وارد این مباحثات گردید.^۱

سرآرنولد ویلسون در سفرنامه خود در مورد گمرکات جنوب و مشکل شرکت نفت ایران و انگلیس با این گمرکات می‌نویسد «در این موقع شرکت نفت و مقامات دولت ایران اختلاف مهمی پیدا کردند و دولت می‌خواست از امتعه و کالاهایی که برای کمپانی و پیشرفت امور مربوطه وارد می‌شود، گمرک بگیرد و

1-Ferrier, R.W., the history of the British Petroleum company,voll, London: Cambridge university press, 1982.p 154, 155.

علاوه بر این که بارهایی هم که بوسیله رودخانه کارون بسایر نقاط حمل می‌گردد، حق العبور دریافت کند. کارگزار یعنی نماینده وزارت خارجه و رئیس گمرک جنوب که یک نفر بلژیکی بود متفقاً به کمپانی فشار می‌آوردند که بیش از این نسبت به پرداخت عوارض گمرکی مسامحه و تعلل نکنند و اولیای شرکت نیز پرداخت این قبیل عوارض را مغایر مفاد امتیاز نفت می‌دانستند چون مذاکرات مأمورین ایران و کمپانی به درازا کشید سرانجام به اینجانب مراجعه نمودند و من پس از بررسی جریان امر فکر کردم که اگر به طهران مراجعه کنم، سفارت انگلیس در تهران با مشاغل گوناگون که دارد، قادر نخواهد بود این موضوع را با دولت ایران در فاصله کوتاهی فیصله دهد و این مسئله بتدریج بغرنج و پیچیده و بالتیجه لاینحل باقی خواهد ماند و بالاخره ممکن است تاخیر امر باولیای شرکت که اتباع دولت متبوع من هستند، خساراتی وارد بیاورد. لذا صلاح در این دیدم که رأساً بدون مراجعه بمقامات بالا بابتکار شخصی خود باین اختلاف سروسوورتی بدهم و فعلاً درست بخاطر ندارم که به چه ترتیب این قضیه را حل و تسویه نمودم و همینقدر می‌دانم که اقدامات اینجانب مورد پسند حکومت هندوستان و شخص نایب‌السلطنه واقع گردید زیرا در فاصله کوتاهی تلگراف زیر از طرف رئیس دفتر مخصوص نایب‌السلطنه هندوستان باینجانب مخابره گردید: «حضرت اشرف نایب‌السلطنه هندوستان از اقداماتی که آقای ویلسون در تمام مدت مأموریت خود در ایران به عمل آورده قدردانی مینماید و مخصوصاً از ابتکار نامبرده برای حل اختلاف مأمورین ایرانی و کمپانی بر سر مسئله عوارض گمرکی و حق العبور محمولات شرکت از رودخانه کارون کمال خوشوقتی و رضایت را دارد.»^۱

بحث عدم توانایی سفارت انگلیس در تهران در مسائل مربوط به گمرکات و دیگر مسائل مناطق نفت خیز را منابع دیگر به جز ویلسون نیز گوشزد می‌کنند و عنوان می‌کنند که سفارت انگلیس توانایی حل مشکلات شرکت نفت را نداشته است. و گرینوی رئیس هیات مدیره شرکت نیز همواره نگران این بود که همواره سیاست یکسانی در گمرکات در مورد وارد کردن کالا و خدمات برای پالایشگاه آبادان وجود ندارد.^۲ اما بیشترین اختلاف در مسائل گمرکی به خاطر مبهم بودن مفاد امتیازنامه داری در مورد اشیاء مورد نیاز شرکت نفت بوده است که به عنوان نمونه به طور دقیق مشخص نکرده بود، چه کالاهایی ورودشان برای شرکت لازم است و مواد آتش‌زا که از جمله موارد لازم برای شرکت بوده است از جمله این موارد بوده است در نامه‌ای که وزارت مالیه به وزارت فواید عامه می‌نویسد به خوبی این بحث مطرح می‌شود در این نامه آمده است: «بموجب شرح مراسله مورخه یازدهم شهر شوال نمره ۱۲۱۵ که از آنوزارت جلیله رسیده در باب حقوق گمرکی اسباب و آلات لازمه برای تفتیش و تفحص و استخراج معادن نفت جنوب برحسب اظهار کمپانی اینطور تصریح شده است (در صورتیکه برای اعمال معادن مزبور مواد ناریه لازم شود چون در وارد کردن آن باید خیلی دقت و احتیاط بعمل آید بدو باید کمپانی لزوم مورد آن را مدل نماید و پس از اجازه مخصوص وارد کنند ورود آن را از شرح و شروط عمومی مستثنی باید دانست) و حالا لزوماً از جناب

۱- ویلسون، سرآرنولد، سفرنامه ویلسون، ترجمه و تلخیص حسین سعادت نوری، تهران: انتشارات وحید، ۱۳۴۷، ص ۱۵۵ و ۱۵۶.

2-Ferrier, Ibid, p 154, 155.

مستطابعالی استعمال میکنم که با اینکه در امتیازنامه همچو چیزی نیست که در موقع وارد کردن مواد ناریه مطالبه دلائل لزوم بشود و بعلاوه ضرورت این مواد برای اعمال معدنی بدیهی است بجه ملاحظه تعلیق بر این شرط فرموده‌اند و در صورت لزوم این احتیاط مناقشاتی که بالضروره در موقع ورود مواد مزبور تولید می‌شود به چه وسیله باید رفع گردد که تحصیل لازم که توضیح فرمایند»^۱.

یا در نامه‌ای دیگر باز همین موضوع را پیش کشیده و به وثوق الدوله در سال ۱۳۲۸ می‌نویسند «با کمال افتخار خاطر مبارک را مستحضر می‌دارد از اینکه کمپانی سندیکات در محرمه است از قرار تلگراف رئیس گمرک آنجا خیال دارد بدون ادای حقوق گمرکی برای مصرف انکشاف خود دوپست و پنجاه کردانکه ژلینیت هزار کردانکه باروت و یک هزار وتوناتور وارد نماید (مواد محترقه). این کمپانی به موجب امتیازنامه خود حق آنرا دارد که برای انجام کارهای خویش ادوات لازمه وارد کند و نمیتوان رد کرد ولیکن چون مقدار آن معتابه است لهذا لازم دید که از حضور مبارک استفسار و تحصیل اجازه نماید مستدعی است معلوم فرمایند آیا میتواند اجازه ورود آنرا بدهد یا خیر»^۲.

علاوه بر مواد محترقه وسایلی چون وسایل خانه و لوازم اداری نیز ورود آنها جهت شرکت همراه با مباحثات فراوان بوده است و همواره در این زمینه بین شرکت نفت و گمرکات اختلافاتی وجود داشته است از جمله در گزارشی که به اداره مرکزی گمرکات در این زمینه داده شده آمده است «در ضمن مراسله نمره (۹۵۸۹) در باب اختلافات حاصله مابین کمپانی معادن نفت به اداره گمرکات از شرحی که اشعار داشته بودند اطلاع حاصل شد... و رجوع بامتیازنامه کمپانی مزبور شد در فصل راجع به این اسباب و آلات لازمه را برای تفتیش و تفحص استخراج معادن و بسط آنها و تاسیس لوله‌ها در وقت ورود به ایران از ادای حقوق گمرکی معاف کرده‌اند و یقین است خود آن اداره هم در موقع فصول و مندرجات امتیازنامه را مدنظر دارد و استنباط تکلیف می‌نماید و در مدلول این فصل چندان ابهامی نیست که باعث تعطیلی کار بشود و در این صورت مطابق مدلول فصل راجع به این کار اثاث‌البیتی و ملزومات دفتری از حقوق گمرکی معاف نیست و باید وجوه گمرکی از کمپانی دریافت دارد کلیه آنچه را راجع بمدلول فصل مزبور است باید از گمرک معاف باشد و آنچه را که از مدلول آن فصل خارج است حقوق گمرکی باید دریافت شود تمیز و تفکیک این فقره هم برای اجزاء اداره گمرک اشکالی ندارد»^۳.

طبق این سند به خوبی نشان داده می‌شود که مسئولان گمرکات ایران به دقت اوضاع را زیر نظر داشتند و ممکن بود که افراد شرکت نفت ایران و انگلیس در قبال مربوط به شرکت وسایلی نیز برای فروش وارد ایران می‌کردند که بدون گمرکی وارد کشور می‌گردید لذا مسئولان گمرکات با تیزبینی بیشتر کالاهای وارداتی را مورد بررسی قرار می‌دادند.

۱- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۸۰-۲۴۰۰۲۶۷۳۰

۲- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره، ۷۷-۲۴۰۰۲۶۷۳۰

۳- آرشیو اسناد ملی ایرانی، سند شماره ۷۶-۲۴۰۰۲۶۷۳۰

در جای دیگر نیز طی نامه‌ای به وزارت جلیله مالیه باز موضوع بازکاوی شده و آمده است «مرقومه شریفه در تحت نمرة ۶۷۶/۲۶۸ دایر باظهارات اداره گمرکات وصول یافت و در باب اختلافات حاصله مابین کمپانی معادن نفت جنوب و اداره گمرکات مطابق امتیازنامه فصل راجع باینمطلب از اینقرار است (تمام اسباب و آلات لازمه برای تفتیش و تفحص و استخراج معادن و بسط آنها و کذلک بجهت تاسیس لوله‌ها در وقت ورود بایران بهیچوجه من‌الوجه حقوق گمرک را نخواهد پرداخت) بطوریکه ملاحظه میفرمایید بهیچوجه از اثاث‌البیت و ملزومات دفتری این فصل اسمی برده نشده و عقیده وزارت فواید اینست که مطابق این فصل امتیازنامه گمرک اثاث‌البیت و ملزومات دفتری را باید بدهد سواد امتیاز نامه کمپانی را هم که خواسته بودند لفا ارسال نمود.»^۱

از طرف دیگر انگلیسی‌ها و صاحبان شرکت نفت نیز همواره از گمرکات ایران به خاطر نقض امتیازنامه شکایت داشتند و به صدیق‌السلطنه در ۲۹ سپتامبر ۱۹۰۹ این گونه نوشته‌اند «جناب صدیق‌السلطنه، این خبری که این اواخر رسید از ایران اسباب تعجب شد که گمرک خانه اعلیحضرت امپراتوری در محمره مضمون امتیازنامه را که ما داریم درست در تحت ملاحظه درنمایند. و تازه ما شنیده‌ایم که اجزای گمرکخانه در محمره مطالبه گمرک از بعضی اشیاء می‌نمایند که آنها لازم بود برای کار و عملیات در حالیکه از اینها گرفته‌اند و سایر چیزها را نگرفته‌اند و این اشیاء را لزوماً نماینده ما برای کار لازم داشت محض اینکه معطل نشود اجرا کرده است گمرک اینها را مجبوراً و من‌خواهم نوشت صورتی از آن برداشته بفرستند که شما هم بر حسب شکایت ما اینمبلغ را استرداد نمایید و در این میانه از شما خواهش دارم محبت کرده اظهارات لازمه را بدولت علیه بکنید که احکام لازمه بگمرکات صادر فرمایند که اشیاء حمل شده بواسطه این کمپانی را معطل نکرده و مطالبه گمرک ننمایند که مثل اینکه در امتیازنامه ذکر شد.»^۲

اما مسأله اختلاف گمرکی علاوه بر شرکت نفت به مسائل داخلی ایران نیز برمی‌گشت و بین وزارت مالیه و اداره گمرکات بر سر تعیین تکلیف در مورد اجرای ماده هفتم قرارداد داری اختلافاً نظر وجود داشت و گزارشی که در ۲۸ اکتبر از طرف اداره گمرکات به وزارت مالیه نوشته شده آمده است: «در تاریخ بیست و هشتم اکتبر ۱۹۰۸ بنمره (۵۳۸۷) اداره گمرکات بانوزارت جلیله نوشته که اینک محترماً سواد آن حضور مبارک انفاذ می‌گردد. در طی مراسله مزبور استفسار شده است که آیا شرکت نفت عربستان دارای حق معافیت از تاكس گمرکی در مورد ادویه طیبه که به ایران وارد میکنند هست یا خیر جناب آقای قوام‌الدوله وزیر مالیه وقت در تاریخ ششم سوال ۱۳۲۶ نمره (۵۳۳۳) جوابی در مقابل این استعلام مرقوم فرموده‌اند که سواد آن نیز محض مزید اطلاع آنوزارت جلیله لفا حضور مبارک ارسال شد. با اینکه در همان زمان سود سواد این تصمیم بسفارت دولت بهیه انگلیس فرستاده شد معذک تاکنون اداره گمرک باخذ حقوقیکه شرکت مزبور از بابت ادویه طیبه و اسباب جراحی وارده از اروپا باید تادیه نماید موفق نگردیده است شرکت

۱- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۶۴-۲۴۰۰۲۶۷۳۰

۲- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۱۶-۲۴۰۰۲۵۱۶۸

فوق‌الذکر برای امتناع از پرداخت بدهی خود متعذر به این عذر است که تاکنون بهیچوجه چنین تصمیمی از طرف سفارتخانه متبوعه او بشرکت تبلیغ نشده است. حال از حضور مبارک مستدعی است بجهت خاتمه دادن باینکار مذاکرات لازمه با اولیای سفارت بهیبه روسیه فرموده و نوعی فرمایند که هر چه زودتر این مسئله فیصله یابد. نظر باینکه نمی‌توان وجهاً من‌الوجه ادویه طیبه و آلات جراحی را بمصالح و اسباب‌های فوق تشبیه کرد و تناسبی بین آنها فرض نمود باینواسطه اداره گمرکات مع‌التوقیر بولیای محترم آنوزارت جلیله پیشنهاد می‌کند که همه ساله معادل چهل تومان از بابت کلیه حقوقیکه باید شرکت نفت بپردازد، باو تخفیف داده شود و این مساعدت مبنی بر این نظریه است که قسمت عمده ادویه و آلات جراحی در موقع تداوی عملیات ایرانی که در خدمت شرکت مزبوره هستند استعمال می‌شوند باین ترتیب کمپانی مزبور باید دعوت شود که در آئیه مرتباً حقوق متعلقه بوزارت خود را پرداخته و از طرف دیگر بریاست گمرکات محمره دستورالعمل داده خواهد شد که در آخر سال مبلغ چهل تومان از کلیه حقوق مآخوذ بشرکت مستر دارد. ضمناً باید مقدر شود مناقشاتی که حالیه در موضوع واردات سنوات ماضیه موجود است همین نهج تصفیه گردد اداره گمرکات انتظار دارد که با مساعدت کامله اولیای محترم آنوزارت جلیله هر چه زودتر این عمل خاتمه پذیرد موقراً مغتنم شمرده احترامات فایقه را تجدید مینماید.»^۱

متن فوق به خوبی مشکلات اداره گمرک خرمشهر را در مورد واردات کالاهایی که به تفصیل در بند ۷ امتیازنامه داری ذکر نشده است را عنوان می‌کند و نشان می‌دهد که با گسترش فعالیت‌های شرکت نفت و ازدیاد کارگران و کارمندان شرکت آنها به مصالح و موادی احتیاج داشتند که در هنگام انعقاد قرارداد داری به آن فکر نمی‌کردند و برای رفع این مشکلات پیشنهاداتی از طرف اداره گمرکات داده می‌شود که در نوع خود جالب توجه هستند.

رقابت‌های تجاری روس و انگلیس نیز در اعتراض به گمرکات خرمشهر از طرف شرکت نفت ایران و انگلیس بی‌تاثیر نبوده است و شرکت نفت بر این نظر بوده است که چرا برخی از کالاها را شرکت‌های روسی بدون عوارض گمرکی وارد ایران می‌کنند اما شرکت نفت ایران و انگلیس علی‌رغم داشتن حقوقی که در مفاد هفتم معاهده داری به آن اشاره شده است، می‌بایست حقوق گمرکی پرداخت کنند. در همین زمینه از سفارت انگلیس نامه‌ای به تاریخ دوم جمادی‌الثانی ۱۳۲۸ به وزارت امور خارجه نوشته شده که در این نامه آمده است «رئیس گمرکات باین سفارت اطلاع می‌دهند که وزیر مالیه به موجب مراسله خود مورخه سیزدهم محرم تصمیم داده‌اند که لوازم دفتر جزو اشیایی که کمپانی فقط ایران و انگلیس حق دارد بدون ادای حق گمرک وارد نماید نمی‌باشد و بنابراین این ماشین چاپ دستی که در ماه ۱۰ پریل ۱۹۰۹ کمپانی مزبور وارد نموده باید ادای گمرک نماید لهذا جناب مستطابعالی را متذکر می‌شوم که کمپانی روسی راه یک ماشین چاپ دستی بموجب امتیاز بدون ادای حق گمرک وارد نمود بر خاطر مظاهر جناب مستطابعالی واضح خواهد بود که اگر به کمپانی نفت ایران و انگلیس غیر از این رفتار شود انصاف نخواهد بود. بنابراین

۱- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۵-۱۳۴۷-۲۴۰۰۰.

از جناب مستطاب عالی خواهشمندم اقدامات فرموده دستورالعمل‌های لازم داده شود و ماشین چاپ دستی را جز اشیایی که کمپانی فقط حق دخول بدون اداره گمرک دارد، بشناسد.^۱

در این بین در بسیاری از موارد نیز حق با اداره گمرکات بوده است و شرکت نفت با مشارکت افراد دیگر اسباب و وسایل را به نام شرکت نفت جهت کارهای دیگر وارد می‌کرد که مورد اعتراض اداره گمرکات قرار می‌گرفت. از جمله این موارد اقدامات مشترک حاج معین‌التجار بوشهر با شرکت نفت ایران و انگلیس در جهت حمل کالاهای نامبرده توسط شرکت نفت بوده است. در این زمینه گزارش این نقص قانونی از طرف وزارت فوائد عامه به وزارت مالیه داده شده است. در این گزارش که تاریخ آن به ۲۳ جمادی الاخری ۱۳۲۸ می‌رسد، آمده است. «موافق راپورت‌های واصله کمپانی نفت جنوب مقداری آهن‌آلات برای تأسیس خط ترامو وارد نموده پس از تحقیقات معلوم شد آقای حاج معین‌التجار بوشهری با کمپانی مزبور قراردادی مبادله کرده است که کمپانی مزبور خط تراموای متعلق بحاج معین‌التجار در بندر ناصری را ششصد ذرع دیگر امتداد بدهد و اسباب و ادوات لازمه خود را حمل و نقل نماید هنوز صحت این اقدام حاج معین‌التجار را وزارت فوائد عامه تصدیق نکرده و مشغول مذاکره است ولی در هر صورت این آهن‌آلاتی را که کمپانی برای امتداد راه مزبور وارد کرده و بعنوان اسباب لازمه معادن فقط از آن حقوق گمرکی گرفته نشده است با این تحقیقاتی که شد باید گمرک آن‌ها مطالبه و دریافت شود.»^۲

با توجه نقص قانون مربوط به حقوق گمرکی که توسط شرکت صورت گرفته است، اداره گمرکات ایران حق داشته است که تمامی کالاهای وارد شده از طرف شرکت نفت را به دقت مورد بررسی قرار دهد و به هر گونه کالاهای وارداتی با دید شک و تردید بنگرد تا شرکت نفت نتواند از ماده هفت امتیازنامه داری هر گونه برداشتی بنماید.

مسأله کشتیرانی در کارون و ورود قایق‌های شرکت نفت بدون ادای حقوق گمرکی از دیگر مباحث اختلاف نظر بین گمرکات و شرکت نفت ایران و انگلیس بوده است و رئیس گمرکات اعتراض خود را به ورود این قایق‌های کوچک شرکت نفت به وزارت خارجه نوشته و آورده است: «طهران عرض جواب نمره ۵۷ توسط جناب آقای بدیع نگار مقام متبوع وزارت جلیله امور خارجه، تلگراف مبارک دیروز زیارت شد در خصوص تاکس و گمرک کشتی کوچک لانچ تاکنون دو مرتبه عرض مراتب گردیده چیزیکه خیلی از آن بیشتر جالب دقت است این است که کمپانی نفت یک کشتی و سه دوبه خودش را نیز که فوق‌العاده است بدون ادای وجه و حقوق گمرکی از گمرک مرخص کرده و با آنهمه اظهارات و اقدامات کارگزاری بخلاف قاعده و بدون اجازه وزارت جلیله دوبه‌ها را به‌همراهی وپس قونسول در کارون علیا که مخصوص سفاین داخله است عبور داده و بکار انداخته است و در حقیقت هم حق گمرکی را تضییع و هم به حقوق عمومی

۱- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۸۴-۲۴۰۰۲۶۷۳۰.

۲- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۸۸-۲۴۰۰۲۶۷۳۰.

تجاوز نموده بهر جهت اسباب در دسر فراهم آورده‌اند.^۱

گمرکات مناطق نفت خیز فقط به گمرک خرمشهر (محمره) محدود نمی‌شد. شرکت نفت با توجه به گسترش فعالیت‌های خود در زمینه ورود کالا به آبادان که پالایشگاه نفت در آن جا تاسیس شده بود و صادرات نفت نیز از آن بندر صورت می‌گرفت، دولت ایران را واداشت تا گمرکخانه‌ای در آبادان و در زمین مربوط به شرکت نفت تاسیس کند. لزوم ایجاد این گمرکخانه و یا نمایندگی از سوی گمرک خرمشهر در آبادان همواره در مکاتبات مسئولان به چشم می‌خورد. که از جمله در گزارشی که کارگزاران خوزستان در ۷ محرم ۱۳۲۸ نوشته آمده است: «در محل موسوم به (بریم) واقعه در جزیره عبادان محمره که کمپانی فقط شروع به پاره تدارکات و عملیات نمود و بعضی آهن آلات پیاده کرده است. مأمور گمرک در آنجا موقتی بوده است و هر وقت خبر شوند یا خودشان خبر بدهند که میخواهند چیزی پیاده نمایند فقط در آن موقع می‌روند ولی عقیده کارگزاری و گمرک هر دو این است اگر مقرر می‌فرمودند دائماً در آنجا مأموری می‌گذاشتند بهتر بود و از خیلی احتمالات و محاذیر جلوگیری می‌نمود زیرا (بریم) کنار رود و دور دست است و گذاردن مأمور مناسبی همراه با دو سه تفنگچی و مستحفظ آنقدر خرجی ندارد لیکن شکی نیست که باید مأمور این درست کاری باشد و رئیس گمرک و حکومت و کارگزاری نیز اغلب سرکشی نمایند...»^۲

براساس همین برداشت و لزوم وجود یک گمرک خانه در آبادان، اقدام به تاسیس گمرکخانه در این شهر گردید. در نامه‌ای که به وزارت فوائد عامه نوشته شد و مربوط به ۲۲ ژوئن ۱۹۱۳ میلادی می‌باشد این موضوع به خوبی تشریح گردیده است در این نامه آمده است: «... دو سال متجاوز است که گمرکخانه برای سهولت کار در عبادان دایر کرده‌اند و در خود آن یک میل مربع زمینی که متعلق به کمپانی نفت است کشتی‌هایی که برای کمپانی اسباب حمل مینمایند دیگر مجبور نیستند به محمره بگمرکخانه بروند - در عبادان از طرف گمرک خانه مأمور هست که در آنجا تفتیش خود را بعمل بیاورد با آن رئیس گمرک دستورالعمل داده شد که در آن گمرک خانه پست خانه هم دایر کنند با این که در زمین کمپانی است و حق دارند در صورتی که میل نداشته باشند ممانعت نمایند و بنای گمرکخانه هم بر حسب اجازه خود کمپانی بود.»

مطالب این سند بخوبی چرایی لزوم ایجاد یک گمرکخانه در آبادان را تشریح می‌کند و نشان می‌دهد که میزان مسافت طی شده بین گمرک خرمشهر و آبادان یکی از دلایل مهم تاسیس این گمرک خانه بوده است. و گوشه‌ای از اختلافات گمرکی بین شرکت نفت ایران و انگلیس و دولت ایران را نشان می‌دهد.

در مورد در اختیار داشتن گمرک خرمشهر به وسیله شیخ خزعل یا دولت ایران نیز مباحثات زیادی صورت گرفت که با وساطت انگلیسی‌ها و مباحثی که شیخ خزعل مطرح کرد، دولت ایران به شرط تابعیت بیشتر شیخ خزعل از دولت ایران گمرکات خرمشهر را به شیخ خزعل واگذار کرد که این بحث به صورت مفصل در فصل مربوط به شیخ خزعل آورده شده است.

۱- اسناد بایگانی وزارت امور خارجه ایران، سند شماره ۵۲-۱۴-۳۱-۱۳۲۸ ق.

۲- اسناد بایگانی وزارت امور خارجه ایران، سند شماره ۴۴-۶-۵۶-۱۳۲۸ ق.

در یک ارزیابی کلی می‌توان گفت که مسائل مربوط به گمرکات و چگونگی ورود کالاهای شرکت نفت ایران و انگلیس به ایران بدون ادای حقوق گمرکی از مباحث بحث‌برانگیز تاریخ اقتصادی مناطق نفت‌خیز جنوب ایران بوده است و با توجه به اوضاع سیاسی ایران و نفوذ بی‌چون و چرای شیخ خزعل در آبادان و خوزستان خواسته و ناخواسته این مسایل تحت تأثیر مسایل سیاسی قرار می‌گرفت و علاوه بر شرکت نفت ایران و انگلیس شرکت‌های آلمانی ونک هاوس و شرکت‌های روسی در زمینه راه نیز فعال بودند و آن‌ها نیز خواستار برخورداری از حقوق گمرکی ویژه بودند. اما در این ارتباط شرکت نفت ایران و انگلیس با توجه به گسترش عملیات خود به ویژه از سال ۱۹۰۸ یک استثناء بود. و سعی و تلاش مأموران محلی انگلیس به ویژه آرنولد ویلسون و دیگران این بود که بدون مراجعه به سفارت انگلیس مشکلات گمرکی مابین شرکت نفت و مسئولان محلی گمرک که زیر نظر دولت ایران بودند را حل نمایند. و انگلیسی‌هایی که در شرکت نفت کار می‌کردند و مسئول بخش‌هایی از شرکت نفت بودند، ارائه شکایت شرکت نفت در مورد عدم پرداخت عوارض گمرکی بر طبق ماده هفت امتیازنامه داری را به سفارت انگلیس در تهران نوعی وقت‌کشی می‌دانست و پی برده بودند که مکاتبات اداری کمتر میتواند مسائل مالی مربوط به گمرکات را حل کند. و اسناد و مباحث صورت گرفته و این نوشتار در مورد مسایل و مشکلات گمرکات با شرکت نفت ایران و انگلیس تنها گوشه‌ای از این اختلافات بوده است که مدارک آن موجود است و ممکن است بسیاری از کالاها به صورت قاچاق وارد مناطق نفت‌خیز می‌شده است که ما اسنادی از آن را در اختیار نداریم و نوعی اقتصادی پنهان را در آن زمان به وجود می‌آورده است که تعدادی زیادی از نیروی انسانی از آن طریق امرار معاش می‌کردند.

منابع:

- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره، ۷۷-۲۶۷۳۰-۲۴۰۰.
- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۱۶-۲۵۱۶۸-۲۴۰۰.
- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۵-۱۳۴۷-۲۴۰۰.
- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۶۴-۲۶۷۳۰-۲۴۰۰.
- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۸۰-۲۶۷۳۰-۲۴۰۰.
- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۸۴-۲۶۷۳۰-۲۴۰۰.
- آرشیو اسناد ملی ایران، سند شماره ۸۸-۲۶۷۳۰-۲۴۰۰.
- آرشیو اسناد ملی ایرانی، سند شماره ۷۶-۲۶۷۳۰-۲۴۰۰.
- اسناد بایگانی وزارت امور خارجه ایران، سند شماره ۴۴-۶-۵۶-۱۳۲۸ق.
- اسناد بایگانی وزارت امور خارجه ایران، سند شماره ۵۲-۱۴-۳۱-۱۳۲۸ق.
- ویلسون، سرآرنولد، سفرنامه ویلسون، ترجمه و تلخیص حسین سعادت نوری، تهران: انتشارات وحید، ۱۳۴۷.

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

-Ferrier, R.W., the history of the British Petroleum company, vol1, London: Cambridge university press, 1982.

سند شماره ۱

۱۲ شهر رمضان ۱۳۲۷

The Royal palace hotel

Kensington

.London.w

فدایت شوم شرحی است که کمپانی باین بنده نوشته و شکایت از رفتار اجزای گمرکخانه محمره نموده سواد آن با ترجمه از لحاظ مبارک می گذرد. بهر شکل رای مبارک علاقه بگیرد بوزارت گمرک مرقوم خواهند فرمود .

زیاده عرض ندارد {ناخوانا}

۲۴۰۰۲۵۱۶۸-۱۵

سند شماره ۲

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت فواید عامه

اداره معادن

نمره کتاب ثبت ۱۲۰۹

تاریخ خروج ۲۵ شهر رمضان ۱۳۲۷

وزارت جلیله خارجه

مراسله شریفه نمره ۱۱۵۹۴ راجع به این که کمپانی نفت هشتاد بار چاشنی دینامیت بتدریج از گمرک عربستان وارد نموده واصل گردید از طرف وزارت فواید ابدآ چنین اجازه داده نشده بنظر مخلص هم اینمطلب خیلی اهمیت دارد باید از ریاست گمرکات تحقیق شود که از چه راه این اجازه را داده اند خواهش دارم از نتیجه اقدامات وزارت فواید را هم مطلع فرمایند زیاده ایام جلالت بکام باد .

امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۵۱۶۸-۱۴

سند شماره ۳

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت مالیه

اداره کابینه مورخه ۲۰ شهر شوال ۱۳۲۷

نمره ۲۱۹۲

وزارت جلیله فواید عامه

در خصوص شکایت کمپانی معادن نفت جنوب از این که رییس گمرکخانه محمره بر خلاف شرط مقرر از طرف دولت علیه از اشیایی که برای اعمال معادن میاورند مطالبه حقوق گمرکی کرده اند بداره مرکزی گمرکات نوشته شد و سواد جوابی که از مشارالیه رسیده لفا از نظر محترم میگذرد و امر خواهند فرمود بکمپانی مزبور اطلاع داده شود این اتفاق کی افتاده و از چه اسباب مطالبه اخذ گمرک نموده اند .

امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۵۱۶۸-۱۳

سند شماره ۴

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت امور خارجه

نمره ۱۴۳۱

بمقام منبع مجلس مقدس شید الله ار کانه بعد اداء مراسم تبریک معروض میدارد بموجب اخبار موثق مدیر گمرک محمره اجازه داده جهازات آتشی از دریا میامد جمعیتی کمپانی نفت را در جزیره بریم پیاده کرده و بعد بیابند محمره بهترین نقاط برای دخول اجنبی ... جنوبی جبهه اسلحه سرباز و غیره همین نقطه است خالی از چون و چراست این کمپانی نفت همان شخصی است که سال قبل سپاهی برای اجرای مقاصد پلتیکی بلباس عمله آورده (هیئت مخفیة بصره)

۲۴۰۰۲۵۱۶۸-۴۴

سند شماره ۵

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت فواید عامه اداره معادن

نمره کتاب ثبت ۱۳۱۵

تاریخ خروج ۱۲ شهر شوال

وزارت جلیله مالیه

کمپانی معادن نفت جنوب بکمیسر معادن مزبور شکایت کرده است که اجزای گمرکخانه محمره بر

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

خلاف شرط قراردادی از طرف دولت علیه بانها داده شده از اشیایی که برای عمل معادن میاورده اند مطالبه حقوق گمرکی کرده اند و فصل قرارداد راجع به امور گمرکی این است (تمام اسباب و آلات لازمه برای تفتیش و تفحص و استخراج معادن و بسط آن ها و کذلک بجهت تاسیس لوله ها در وقت دخول بایران بهیچوجه من الوجوه حقوق گمرک را نخواهد پرداخت) لازم است اداره گمرکات را از این فصل قرارداد کمپانی مطلع فرمایند و قدغن فرمایند اجزای گمرکخانه محمره به همین ترتیب با کمپانی رفتار نمایند ولی در صورتیکه برای اعمال معادن مزبور فرضا مواد ناربه لازم شود چون در دخول آن باید خیلی دقت و احتیاط بشود بدوا باید کمپانی لزوم ورود آنرا مدلل نماید و پس از اجازه مخصوص داخل کنند ورود آنرا این شرح و شرط عمومی مستثنی باید دانست. امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۵۱۶۸-۴۸

سند شماره ۶

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت فواید عامه

اداره معادن

نمره کتاب ثبت ۱۲۶۹

تاریخ خروج ۱۹ شهر شوال ۱۳۲۷

جناب جلالتماب اجل صدیق السلطنه کمیسر معادن نفت جنوب دام مجده

شرحی که راجع بشکایت کمپانی از رفتار اجزای گمرکخانه محمره نوشته و سواد رقعہ کمپانی را فرستاده بودید رسید فصل قرارداد کمپانی مربوط باین کار بوزارت جلیله مالیه نوشته شد و سفارش شد که به اداره گمرکات قدغن فرمایند خلاف شرط قرارداد کمپانی رفتار نشود . امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۵۱۶۸-۲۹

سند شماره ۷

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت فواید عامه

اداره معادن

نمره کتاب ثبت ۱۲۸۶

تاریخ خروج ۲۶ شهر شوال ۱۳۲۷

جناب جلالتماب اجل صدیق السلطنه کمیسر معادن نفت جنوب ابد مجده

در باب شکایت کمپانی از اجزای گمرک محمره بطوریکه در نمره ۱۲۶۹ بشما اطلاع داده شد مراتب

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

بوزارت جلیله مالیه نوشته شد اینکه در آن وزارت خانه جوابی حاوی سواد مرسله اداره گمرکات رسیده که می نویسند در هر موقع مدلول امتیازنامه را بموقع اجری گذارده اند سواد هر دو را برای اطلاع صرفا می فرستد و بطوریکه نوشته اند کمپانی باید توضیحات لازمه را بدهد و سندیهم اگر در این خصوص دارند بفرستند ثانیاً مذاکره شود.

امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۵۱۶۸-۳۴

۱۲ ذی حجه ۱۳۲۷

نمره ۱۴۶۶۴

۳ دسامبر ۱۹۰۹

The royal palace hotel
Kensington,
London, w

قربانت شوم تعلیقہ مبارکہ در باب رفتار و تکلیف اداره گمرک با کمپانی و سوادى هم از رقعہ وزارت مالیه کہ در جواب وزارت فواید نوشته شده بود زیارت کرده و بکمپانی اطلاع داد ولی مجدداً بتاریخ اول ماه دسامبر کاغذی از کمپانی به این بنده رسیده کہ باز رزسای گمرک در محمره از اسباب و اشیاء کہ کمپانی حمل کرده برای لوازم کار مطالبه گمرک نموده اند بنده در جواب نوشت چنانکہ از وزارت جلیله فواید عامه مرقوم داشته بودند و به شما نوشته و گفته ام لازم است صورتی صحیح از اشیایی کہ گمرکی گرفته اند و رسید وجه پرداخت شده را برای من بفرستند تا بعرض برسانم و آن ها را خاطر جمع کردم و ملاحظه فصول امتیازنامه راجع بعمل گمرک را دولتعلیه منظور فرموده و خواهند فرمود زیاده جسارت است.

امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۵۱۶۸-۴۲

سند شماره : ۹

نمره ۱۲۱۵

The royal palace hotel
Kensington
London. w

۲۹ سپتامبر ۱۹۰۹

جناب صدیق السلطنه

این خبری کہ این اواخر رسیده از ایران اسباب تعجب شده کہ گمرکخانه اعلیحضرت امپراتوری در

محمیره مضمون امتیازنامه را که ما داریم درست در تحت ملاحظه در نمایاند .
(مضمون فرانسه راجع بگمرک را که در امتیازنامه ذکر شده در اینجا شرح می دهد)
و تازه ما شنیده ایم که اجزای گمرکخانه در محمیره مطالبه گمرک از بعضی اشیاء می نمایند که آنها لازم بود برای کار و عملیات در حالیکه از این ها گرفته اند و سایر چیزها را نگرفته اند و این اشیاء را لزوما نماینده ما برای کار لازم داشت محض این که معطل نشود اداره کرده است گمرک اینها را مجبورا و من خواهم نوشت صورتی از آن برداشته بفرستند که شما هم بر حسب شکایت ما آن مبلغ را استرداد نمایید و در این میانه از شما خواهش دارم محبت کرده اظهارات لازمه را بدولت علیه بکنید که احکام لازمه بگمرکات صادر فرمایند که اشیاء حمل شده بواسطه این کمپانی را معطل نکرده و مطالبه گمرک ننمایند که مثل اینکه در امتیازنامه ذکر شده.
امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۵۲۶۸-۱۶

سند شماره ۱۰

نشان تاج و شیر و خورشید
کارگذاری کل عربستان و شط العرب
و مدیریت سیر سفاین در شط کارون
اداره مهمام کارگذاری
مورخه ۷ شهر محرم سنه ۱۳۲۸
نمره عمومی ۸۵ خصوصی

در محل موسوم به (بریم) واقع در جزیره عبادان محمیره که کمپانی نفت شروع به پاره تدارکات و عملیات نموده و بعضی آهن آلات را پیدا کرده است مامور گمرک در آن جا موقت بوده است و هر وقت خبر شوند یا خودشان خبر بدهند که میخواهند چیزی پیاده نمایند فقط در آن موقع میروند، ولی عقیده کارگذاری و گمرک هر دو اینست اگر مقرر میفرمودند دائما در آن جا ماموری میگذاشتند بهتر بود و از خیلی احتمالات و محاذیر جلوگیری می نمود زیرا بریم کنار رود دور است و گذاردن مامور مناسبی هم با دوسه تفنگچی و مستحفظ آنقدر خرجی ندارد ولیکن شکی نیست که باید مامور امین و درست کاری باشد و رئیس گمرک و حکومت و کارگذاری اغلب سرکشی نماید.

بموجب امتیازنامه کمپانی مزبور آنچه برای استخراج نفت لازم است از رسوم گمرکی معاف خواهد بود اما معلوم نیست اتومبیل و آلات و تراموای و راه آهن نظایر آن و غیر آن هرچه بیاورند همان حکم را دارد یا خیر . همچنین از قبیل اتومبیل بارکش و تراموای یا راه آهن که بخواهند ره بیاندازند بایست عرض کرده تحصیل اجازه نمایند یا بدون آن مجاز و مختارند دیگر تا چه اراده فرمایید
فدوی حسین

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

نمره ۱۶ اداره انگلیس در باب مامور گمرک بوزارت مالیه بنویسند در باب تراموای اتومبیل را.
جولای از وزارت فواید عامه رسیده بود جوابی بنویسند.

۴۴-۶-۵۴-۱۳۲۸ق

سند شماره ۱۱

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت فواید عامه

اداره معادن

مورخه ۲۴ شهر محرم ۱۳۲۸

نمره ۱۵۳۹

وزارت جلیله مالیه

مرقومه شریفه در تحت نمره ۶۷۶/۲۶۸ دایر باظهارات اداره گمرکات وصول یافت در باب اختلافات حاصله مابین کمپانی معادن نطف جنوب و اداره گمرکات مطابق امتیازنامه فصل راجع باینمطلب از اینقرار است (تمام اسباب و آلات لازمه برای تفتیش و تفحص و استخراج معادن و بسط آنها و کذلک بجهه تاسیس لوله ها در وقت بایران بهیچوجه من الوجوه حقوق گمرک را نخواهند پرداخت) بطوریکه ملاحظه میفرمایید بهیچ وجه اثاث البیت و ملزومات دفتری در این فصل اسمی برده نشده و عقیده وزارت فواید اینست که مطابق این فصل امتیازنامه گمرک اثاث البیت و ملزومات دفتری را باید به کمپانی بدهد سواد امتیاز نامه کمپانی را هم که خواسته بودند لفا ارسال نمود. امضاء: ناخوانا
حاشیه سمت راست: جواب اداره گمرک را موافق عقیده وزارت فواید عامه بنویسند.

۶۴-۲۶۷۳۰-۲۴۰۰

سند شماره ۱۲

نشان تاج و شیر و خورشید

Administration

Des

Douanes Deperse

NO 10381

حضور جناب مستطاب اجل اکرم امجد افخم آقای وثوق الوله وزیرمالیه مدظله العالی
با کمال افتخار خاطر مبارک را مستحضر می دارد از این که کمپانی سندیکات در محمره است از قرار
تلگراف رییس گمرکات آنجا خیال دارد بدون ادای حقوق گمرکی برای مصرف انکشاف خود دویست و

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

پنجاه ۲۵۰ کردانکه ژلینیت هزار کردانکه باروت و یک هزار وتوناتور وارد نماید (مواد محترقه)
این کمپانی بموجب امتیازنامه خود حق آنرا دارد که برای انجام کارهای خویش ادوات لازمه وارد کند و
نمیتوان رد کرد ولیکن چون مقدار آن معتابه است لهذا لازم دید که از حضور مبارک استفسار و تحصیل
اجازه نماید مستدعی است معلوم فرمایند آیا می تواند اجازه ورود آنرا بدهد یا خیر

امر امر مبارک است

امضاء: لاتین

مهر: ورود بکابینه وزارت مالیه، بتاریخ ۲۹ شهر محرم ۱۳۲۸، نمره ۷۱۶۰.

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۷۷

سند شماره ۱۳

دولت علیه ایران

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت مالیه

نمره کتاب ثبت ۷۱۶۰

شعبه تحریرات مرکزی

ارسال در ساعت ۱ بعد از غروب ۶ شهر صفر

اداره مرکزی گمرکات

در ضمن مراسله نمره (۱۰۳۸۱) در باب اشیایی که کمپانی سندیکات برای مصرف انکشاف می خواهد
وارد کند از شرحی که اشعار داشته اید مطلع شدم در صورتیکه مامورین گمرک میدانند که برای اعمال
معدنی ورود این اشیاء لازم است اجازه ورود بدهند... ناخوانا

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۷۹

سند شماره ۱۴

دولت علیه ایران

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت مالیه

نمره کتاب ثبت ۷۱۶۰

کارتن ۴۶ دوسیه ۶

شعبه تحریرات مرکزی

ارسال در ساعت ۱ بعد از غروب لیل ۶ شهر صفر

وزارت جلیله فوائد عامه

به موجب شرح مراسله مورخه یازدهم شهر شوال نمره (۱۲۱۵) که از آنوزارت جلیله رسیده در باب حقوق گمرکی اسباب و آلات لازمه برای تفتیش و تفحص و استخراج معادن نفت جنوب بر حسب اظهار کمپانی نفت اینطور تصریح شده است (در صورتیکه برای اعمال معادن مزبور مواد ناریه لازم شود چون در وارد کردن آن باید خیلی دقت و احتیاط بعمل آید بدوا باید کمپانی ورود آن را مدلل نماید و پس از اجازه مخصوص وارد کنند ورود آن را از این شرح و شروط عمومی مستثنی باید دانست) و حالا از جناب مستطابعالی استعلام میکنم که با اینکه در امتیازنامه چنین چیزی نیست که در موقع وارد کردن مواد ناریه مطالبه دلائل لزوم بشود و بعلاوه ضرورت این مواد برای اعمال معدنی بدیهی است بچه ملاحظه تعلیق بر این شروط فرموده اند و در صورت لزوم این احتیاط مناقشاتی که بالضروره در موقع ورود مواد مزبور تولید می شود بچه وسیله باید رفع گردد که تفصیل لازم است که توضیح فرمایند.

امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۸۰

سند شماره ۱۵

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت امور خارجه

نمره کتاب ثبت ۹۵۵۹

کارتن ۳۴ دوسیه ۹

تاریخ خروج ۲۵ ربیع الاول ۱۳۲۸

ثبت کاغذ وزارت امور خارجه بوزارت مالیه

راپرتی از کارگذاری عربستان دائر بلزوم تاسیس گمرکخانه در محل موسوم به (بریم) واقع در جزیره عبادان که کمپانی نفت در محل مزبور شروع بتدارکات و عملیات نموده بوزارت خارجه رسیده است که سواد آنرا برای اطلاع آنوزارت جلیله لفا ارسال داشت تا باهمیت این نقطه برخورد و بداره گمرک دستور العملی لازم داده نتیجه مرقوم فرمایند.

مهر: ناخوانا

۱۰۰-۹-۳۴-۱۳۲۸ ق.

سند شماره ۱۶

دوم جمادی الثانیه ۱۳۲۸

دهم جون ۱۹۱۰

جناب مستطاب اجل اکرم افخم را با کمال احترام تصدیق افزا میگردد
رئیس گمرکات باین سفارت اطلاع می دهند که وزیر مایه بموجب مراسله خود مورخه سیزدهم محرم
تصمیم داده اند که لوازم دفتر جزو اشیایی که کمپانی نفت ایران و انگلیس حق دارد بدون ادای حق گمرک
وارد نماید نمیشد و بنابراین ماشین چاپ دستی که در ماه اپریل ۱۹۰۹ کمپانی مزبور وارد نموده باید ادای
گمرک نماید لهذا خاطر جناب مستطابعالی واضح خواهد بود که اگر به کمپانی نفت ایران و انگلیس غیر
از این رفتار شود انصاف نخواهد بود بنابراین جناب مستطابعالی خواهشمندم اقدامات فرموده دستور العمل
بجاهای لازم داده شود و ماشین چاپ دستی را جزء اشیایی که کمپانی نفت حق دخول بدون ادای گمرک
دارد بشناسد در این موقع احترامات فایقه قلبیه خود را تجدید می نماید.

امضاء: لاتین

۳۳-۶-۵۴-۱۳۲۸ ق

سند شماره ۱۷

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت مالیه

اداره کابینه

دائرة مرکز

نمره ۷۷۰۳

مورخه ۲۸ شهر جمادی الاخری ۱۳۲۸

وزارت جلیله مالیه

در ضمن مرقومه نمره (۱۴۸۳/۱۵۸۱۱) سواد مراسله سفارت انگلیس را در خصوص یک دستگاه ماشین
چاپ دستی راجع به کمپانی نفت ارسال فرموده بودند از اداره گمرکات تحقیقات لازمه بعمل آمد و عجلالتا
در جواب اداره گمرکات نوشته شد که قدغن نمایند از بابت حقوق گمرکی ماشین مزبور چیزی مطالبه نکرده
از حقوق گمرکی معاف بدانند یقین است در جواب سفارت انگلیس همینطور اعلام خواهید فرمود که امضای
این اجازه معافیت را که منحصر بهمین مورد است از اداره گمرکات تقاضا نمایند.

امضاء: از طرف وزیر مالیه

مهر: وزارت مالیه ۱۳۲۸

۳۳-۶-۵۴-۱۳۲۸ ق

سند شماره ۱۸

طهران عرض جواب نمره ۵۷ توسط جناب آقای بدیعه نگار مقام منبع وزارت جلیله امور خارجه، تلگراف مبارک دیروز زیارت شد در خصوص تاکس و گمرک کشتی کوچک لانچ تاکنون دو مرتبه عرض مراتب گردیده چیزیکه خیلی از آن بیشتر جالب دقت است این است که کمپانی نفت یک کشتی و سه دوبه خودش را نیز که فوق العاده است بدون ادای وجه و حقوق گمرکی از گمرک مرخص کرده و با آنها اظهارات و اقدامات کارگزاری بخلاف قاعده و بدون اجازه وزارت جلیله دوبه‌ها را بهمراهی و پس قونسول در کارون علیا که مخصوص سفاین داخله است عبور داده و بکار انداخته است و در حقیقت هم حق گمرکی را تضييع و هم به حقوق عمومی تجاوز نموده بهر جهت اسباب دردسر فراهم آورده‌اند.

۲۹ رجب

سجع مهر ابن ... حسین

کرده شد سلخ رجب ۱۳۲۸

تلگرافخانه ناصری اظهار می دارند که این تلگراف را از تلگرافخانه ناصری بهبهان می گیرند بواسطه زیاد بودن کلمه جواب از سؤال و تلگرافخانه بهبهان می گویند باید جواب مطابق سؤال باشد تلگرافخانه

محرره ۲ شعبان ۱۳۲۸

مهر: ناخوانا

۵۲-۱۴-۳۱-۱۳۲۸ ق

سند شماره ۱۹

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت مالیه

اداره کابینه

نمره کتاب ثبت ۱۹۲۹

کارتن ۴۶ دوسیه ۶

تاریخ خروج ۱۵ شهر شوال المکرم ۱۳۲۷

اداره مرکزی گمرکات

شرحی از طرف وزارت فواید عامه در باب مطالبه حقوق گمرکی از اشیای وارده بجهه معادن نفت جنوب رسیده که سواد آن لفا فرستاده شد لازم است اطلاعات خودتان را در اینباب نوشته بفرستید که بوزارتخارجه مزبور جواب داده شود.

حسن امین یوسف

۷۱-۲۶۷۳۰-۲۴۰۰

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

سند شماره ۲۰

Administration

Des Douanes

نشان تاج و شیر و خورشید

اداره گمرک

No 7829

190 ۲ نوامبر ۱۹۰۹ مطابق ۱۸ شهر شوال ۱۳۲۷

حضور مبارک حضرت مستطاب اجل اکرم امجد افخم عالی بندگان آقای مستوفی الممالک وزیر مالیه دامت شوکت دستخط مبارک مورخه ۱۳ شوال محتوی سواد یا دداشت وزارت جلیله فواید عامه راجع بتکلیف اداره گمرک در خصوص اشیاء و ملزوماتی که کمپانی نفت جنوب وارد میکند زیارت شد. یادداشت وزارت جلیله مزبور ه قدری اسباب تعجب بنده شده از این که فدوی از مواد امتیاز کمپانی به خوبی مستحضر است و کاملا میداند اشیاء و اسبابی که از ادای حقوق گمرکی معاف اند از چه قبیل میباشد. اداره گمرک در هر موقع مدلول امتیازنامه را بموقع اجرا گذاشته است و مستمسک شکایت به کمپانی مزبوره در هیچ حال نداده است وانگهی چون در یادداشت وزارت جلیله فواید عامه تصریح نشده است تحقیق و تفتیش موضوع شکایت ممکن نیست از این که فقط شکایت کننده اداره گمرک رعایت مواد امتیازنامه را نکرده است کافی نخواهد بود باید معین کنند چه وقت این اتفاق افتاده است آلت یا اسبابی که از آن اخذ حقوق گمرکی شده است چه بوده و بالاخره اسناد رسمی را ارائه بدهند که مطلب واضح و ثابت شود منتها نمی توان اقدامی کرد. زیاده جسارت است.

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۷۲

سند شماره ۲۱

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت مالیه

اداره کابینه

نمره کتاب ثبت ۲۱۹۲

کارتن ۴۶ دوسیه

تاریخ خروج ۲۰ شهر شوال ۱۳۲۷

وزارت جلیله فواید عامه

در خصوص شکایت کمپانی معادن نفت جنوب از اینکه رئیس گمرکخانه محمره بر خلاف شرط مقرر از طرف دولت علیه از اشیایی که برای اعمال معادن می آورند مطالبه حقوق گمرکی کرده اند باداره مرکزی

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

گمرکات نوشته شد و سواد و جوابی که از مشارالیه لفا رسیده لفا از نظر محترم میگذرد و امر خواهد فرمود
بکمپانی مزبور اطلاع داده شود این اتفاق کی افتاده و از چه اسباب مطالبه و اخذ گمرک نموده اند
حسن ابن یوسف
سجع مهر : ناخوانا

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۷۳

سند شماره ۲۲

نشان تاج و شیر و خورشید

Adminstration

Des

Douanes Deperse

No 9589

19 ۶ ژانویه ۱۹۱۰ مطابق ۲۳ ذی حجه ۱۳۲۷ L, tehran

حضور جناب مستطاب اجل امجد اکرم افخم آقای وثوق الدوله مدظله العالی
در آرتیکل هفتم امتیاز نامه کمپانی سندیکات مندرج است که (ملزومات و ادوات لازمه بجهه استخراج
و انکشاف چشمه های نفت) از ادای حقوق گمرکی معاف خواهند بود.
در این باب غالباً بین اداره گمرک و کمپانی مزبور بروز اختلاف می شود و در تفهیم اصل مقصود از
این آرتیکل تولید اشکال میگردد کمپانی ادعا می کند که تمام ادوات ماشین و موتور آلات و افزار را بر هر
قبیل مصالح و ادویه مخصوصه باستخراج این صنعت و همچنین اشیاء متعلقه به اداره و ابنیه از قبیل اثاث
البیت و ملزومات دفتری و غیره نیز از ادای حقوق گمرکی معاف باشد چون اداره گمرک در موقع تحریر
امتیازنامه و کنترات دخالتی در این کار نداشته است مشکل است بدانند مقصود اولیای دولت علیه از مدلول
ارتیکل هفت چه بوده است و گمان بنده این است که این ارتیکل خیلی پیچیده است و نمی توان در موقع
ظهور اختلاف چیزی از او درک و تفهیم کرد. لهذا در حضور مبارک مستدعی است اصل مقصود را معین
فرموده و مخصوصاً در باب اثاث البیت و ملزومات و حدی را معلوم فرمایید که از حقوق گمرکی معاف باید
باشد یا خیر
امر امر مبارک

امضاء: لاتین

مهر ورود بکابینه وزارت مالیه، بتاريخ ۲۴ شهر ذی حجه ۱۳۲۷، نمره ۶۷۶/۲۶۸

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۷۴

سند شماره ۲۳

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت امور خارجه

کارگذاری مهام خارجه مرکزی عربستان

مورخه ۱۴ شهر ربیع الاول ۱۳۳۱

نمره ۷۳

مقام منبع وزارت جلیله امور خارجه

تقریباً یک ماه قبل اداره پست خانه محمره به تصویب رئیس گمرک تاسیس پست خانه در بریم عبادان که محل تسویه نفط است نموده گویا این تاسیس برخلاف میل انگلیس ها بوده از قرار راپورت واصله بکارگذاری انگلیس ها مامور پست مزبور را نپذیرفته قدغن نمودند که احدی از عملجات نوشتجات به پست خانه مزبور ندهند و بنای نا مساعدی با مامور پست گذارده عاقبت عذر او را خواسته آن هم ناچاراً دستگاه پست خانه را برچیده مراجعت به محمره نمود فدوی حقیقه حال را از رئیس پست سؤال نمود موافق راپورت واصله بکارگذاری بیان داشت می گفت مراتب را بطهران اطلاع داده ایم هنوز جواب نرسیده از قرار مذکور قونسول محمره بطور حکایت و گله گذاری از رفتار رئیس گمرک می گفته است که آن محل جزء اجاره کمپانی انگلیس بمنزله خانه ماست ریاست گمرک و پست حق ندارند بدون اجازه در آنجا تاسیس پست خانه نمایند محض استحضار وزارت جلیله عرض شد.

۶-۱-۶۱-۱۳۳۱ ق

سند شماره ۲۴

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت فوائد عامه

سواد مشروحه بکمیسر نفت جنوب

مورخه ۲۲ ژوئن ۱۹۱۳

نمره ۹

بمقام وزارت فوائد عامه

در باب ایجاد پستخانه در عبادان تلگرافا بوزارت خارجه عرض شده حالا برای اطلاع خاطر مبارک تفصیل آن را شرح میدهد دوسال متجاوز است که گمرکخانه برای سهولت کار در آبادان دایر کرده اند در خود آن یک میل مربع زمینی که متعلق به کمپانی نفط است کشتی هایی که برای کمپانی اسباب حمل مینمایند دیگر مجبور نیستند به محمره بگمرکخانه بروند- در عبادان از طرف گمرکخانه مامور هست که آنجا تفتیش خود را بعمل بیاورد . به آن رئیس گمرک دستور العمل داده شد که در آن گمرکخانه پست خانه

هم دایر کنند با این که در زمین کمپانی است و حق دارند در صورتیکه میل نداشته باشند ممانعت نمایند و بنای گمرکخانه هم بر حسب اجازه خود کمپانی بود در این خصوص هم ایرادی ندارند نوشتجاتی که در اینباب از محمره به کمپانی رسیده بود دیدید ایراد را قونسول انگلیس می کند و ایشان نمی خواهند که پستخانه در عبادان دایر نشود و چند نفر کاغذ بر رئیس گمرک نوشته اند که پستخانه را موقوف کند . البته خاطر مبارک مستحضر است که دولت انگلیس در محمره پستخانه دارد و مردم تمام نوشتجات خودشان را بخارجه می نویسند میدهند به پستخانه انگلیس بخود بنده هم هر وقت از محمره کاغذ می رسد تمر انگلیس را دارد معلوم می شود که رئیس گمرک آدم گمرک و خدمتگذار است خواسته پستخانه که دولت در محمره دارد بغیر از اسم رسمی هم داشته باشد . لهذا پستخانه میانه عبادان و محمره دایر کرده که عملجات اروپایی و ایرانی همه نوشتجات خودشان را در عبادان به پستخانه دولت علیه بدهند که از آنجا بفرستند به پستخانه خودمان در محمره و در آن جا لابد تمر دولت علیه زده می شود و باین واسطه مبلغی در سال از عایدی پستخانه انگلیس کم می شود و دیگر هم تمر دولت انگلیس روی پاکتی که از خاک ایران می آید دیده نمی شود شاید قونسول انگلیس غیر از این دو فقره هم ملاحظات دیگر داشته باشد این مساله را در طهران باید وزارت خارجه با سفارت انگلیس مذاکره کند حالا چه عیب دارد که این پستخانه را در بیرون آن زمین بنا نمایند و البته در آن زمان عذری نمی توانند بیاورند ایجاد پستخانه در عبادان منافع زیاد برای دولت علیه دارد . خود بنده در محمره بوده ام و خوب مطلع هستم که پستخانه دولت در کلیه عربستان فقط اسم دارد . خود رئیس گمرک سابق در محمره به بنده می گفت که نوشتجات خودشان را بطهران از راه لندن می فرستند. از عربستان به اصفهان به توسط قاصد پست دولت علیه فرستاده میشود و چون مردم کاغذ بآنجا نمیدهند لهذا ماهی یکمرتبه قاصد حرکت میکند سابق که اینطور بود حالا شاید بهتر شده تازه پاکتی در محمره رسیده ملاحظه می فرمایید که تمر هند را دارد و اگر پستخانه دولت در محمره دایر شود تمر ایران عوض این تمر زده می شود .

عبدالعلی

زیاد عرض ندارد

سواد برابر اصل است

مهر: دفتر فوائد عامه

۱۱-۶۱-۱۳۳۱ ق

سند شماره ۲۵

دولت علیه ایران

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت مالیه

نمره کتاب ثبت ۵۷۱۱

شعبه تحریرات مرکزی

ارسال در ساعت ۲ لیل ۱۵

اداره مرکزی گمرکات

در ضمن مراسله نمره (۹۵۸۹) در باب اختلافات حاصله مابین کمپانی معادن نفت به اداره گمرکات از شرحی که اشعار داشته بودند اطلاع حاصل شد... و رجوع بامتیازنامه کمپانی مزبور شد در فصل راجع به این اسباب و آلات لازمه را برای تفتیش و تفحص استخراج معادن و بسط آنها و تاسیس لوله‌ها در وقت ورود به ایران از ادای حقوق گمرکی معاف کرده‌اند و یقین است خود آن اداره هم در موقع فصول و مندرجات امتیازنامه را مدنظر دارد و استنباط تکلیف می‌نماید و در مدلول این فصل چندان ابهامی نیست که باعث تعطیلی کار بشود و در این صورت مطابق مدلول فصل راجع به این کار اثاث‌البیتی و ملزومات دفتری از حقوق گمرکی معاف نیست و باید وجوه گمرکی از کمپانی دریافت دارد کلیه آنچه را راجع بمدلول فصل مزبور است باید از گمرک معاف باشد و آنچه را که از مدلول آن فصل خارج است حقوق گمرکی باید دریافت شود تمیز و تفکیک این فقره هم برای اجزاء اداره گمرک اشکالی ندارد.

امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۷۶

سند شماره ۲۶

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت فوائد عامه

اداره معادن

مورخه ۱۱ صفر ۱۳۲۸

نمره ۱۷۴۶

وزارت جلیله مالیه

مرقومه محترمه نمره (۷۱۶۵) شرف وصول یافت در خصوص ورود مواد ناریه بجهه کمپانی نفت جنوب همین طور است که مرقوم فرموده اید در امتیازنامه آن‌ها قید نشده است که در موقع وارد کردن مواد ناریه دلایل لزوم آن مطالبه شود ولی بدیهی است برای معدن نفت ادواتی که لازم است مته و اقسام آن است برای حفر چاه که نفت استخراج کنند دیگر مواد ناریه لازم ندارد هرگاه برای تسطیح راه که محتاج شوند کوهی را بکنند آنوقت شاید دینامیت و مواد ناریه لازم داشته باشد چون این احتیاج اتفاقی است و جزو عنوان نفت داخل نمی‌شود باید لزوم آنرا مدلل داشته با تحصیل اجازت وارد نمایند.

مهر: وزارت فوائد عامه

مهر ورود بکابینه وزارت مالیه، بتاريخ ۱۲ شهر صفر ۱۳۲۸، نمره ۸۳۵

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۸۲

سند شماره ۲۷

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت امور خارجه

سواد مراسله سفارت انگلیس

مورخه دوم جمادی الثانی ۱۳۲۸ دهم جون ۱۹۱۰

رئیس گمرکات باین سفارت اطلاع می دهند که وزیر مالیه به موجب مراسله خود مورخه سیزدهم محرم تصمیم داده اند که لوازم دفتر جزو اشیایی که کمپانی فقط ایران و انگلیس حق دارد بدون ادای حق گمرک وارد نماید نمی باشد و بنابراین این ماشین چاپ دستی که در ماه ۱۰ پریل ۱۹۰۹ کمپانی مزبور وارد نموده باید ادای گمرک نماید لهذا جناب مستطابعالی را متذکر میشوم که کمپانی روسی راه یک ماشین چاپ دستی بموجب امتیاز بدون ادای حق گمرک وارد نمود بر خاطر مظاهر جناب مستطابعالی واضح خواهد بود که اگر به کمپانی نبط ایران و انگلیس غیر از این رفتار شود انصاف نخواهد بود. بنابراین از جناب مستطابعالی خواهشمندم اقدامات فرموده دستورالعمل های لازم داده شود و ماشین چاپ دستی را جز اشیایی که کمپانی فقط حق دخول بدون اداره گمرک دارد، بشناسد.

مهر : وزارت امور خارجه اداره تحریرات انگلیس ۱۳۲۸

مهر : ورود بکابینه وزارت مالیه، نمره ۶۷۱۱

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۸۴

سند شماره ۲۸

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت امور خارجه

اداره تحریرات انگلیس

مورخه ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۲۸

نمره ۱۵۸۱۱ / ۱۴۸۳

وزارت جلیله مالیه

مراسله بتاريخ دویم شهر حال از سفارت انگلیس در خصوص ماشین چاپی که کمپانی نبط وارد نموده و اداره گمرک مطالبه حقوق گمرکی میکند بوزارت خارجه رسیده است که سواد آنرا لفا ملاحظه فرموده و بهرطوریکه میتوان جواب سفارت را دارد صریحا مقرر خواهند فرمود .

امضاء: از طرف وزیر خارجه

مهر: وزارت امور خارجه

حاشیه پایین سند: در صورتیکه سابقه نداشته باشد اداره گمرک بفرستند عقاید خودشان را بنویسند و

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

علت اینکه کمپانی روس بدون تادیه گمرک ماشین چاپ دستی وارد کرده است چیست
باداره گمرک نوشته شده است
عجاله ضبط شود تا جواب گمرک برسد

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۸۵

سند شماره ۲۹

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت امور خارجه

سواد مراسله سفارت انگلیس

مورخه دویم جمادی الثانی ۱۳۲۸ دهم جولای ۱۹۱۰

رئیس گمرکات باین سفارت اطلاع می دهند که وزیر مالیه بموجب مراسله خود مورخه سیزدهم محرم تصمیم داده اند که لوازم دفتر جزو اشیایی که کمپانی نفت ایران و انگلیس حق دارد بدون ادای حق گمرک وارد نماید نمیشد و بنابراین ماشین چاپ دستی که در ماه اپریل ۱۹۰۹ کمپانی مزبور وارد نموده باید ادای گمرک نماید لهذا خاطر جناب مستطاب عالی واضح خواهد بود که اگر کمپانی نفت ایران و انگلیس غیر از این رفتار شود انصاف نخواهد بود بنابراین از جناب مستطاب عالی خواهشمندم اقدامات فرموده و دستور العمل بجاهای لازم داده شود که ماشین چاپ دستی را جزء اشیایی که کمپانی نفت حق دخول بدون ادای گمرکی دارد بشناسد

حاشیه پایین سند: باداره گمرک بفرستید عقاید خود را بنویسید

مهر: ورود بکابینه وزارت مالیه، بتاريخ ۲۰ شهر ج ۲، ۱۳۲۸، نمره ۷۳۶.

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۸۶

سند شماره ۳۰

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت فوائد عامه

اداره طرق و شوارع

نمره ۲۴۰۱

مورخه ۲۳ شهر جمادی الاخری ۱۳۲۸

وزارت جلیله مالیه

موافق راپورت های واصله کمپانی نفت جنوب مقداری آهن آلات برای تأسیس خط ترامو وارد نموده پس از تحقیقات معلوم شد آقای حاج معین التجار بوشهری با کمپانی مزبور قراردادی مبادله کرده است که کمپانی مزبور خط تراموای متعلق بحاج معین التجار در بندر ناصری را ششصد ذرع دیگر امتداد بدهد و

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

اسباب و ادوات لازمه خود را حمل و نقل نماید هنوز صحت این اقدام حاج معین‌التجار را وزارت فوائد عامه تصدیق نکرده و مشغول مذاکره است ولی در هر صورت این آهن آلاتی را که کمپانی برای امتداد راه مزبور وارد کرده و بعنوان اسباب لازمه معادن فقط از آن حقوق گمرکی گرفته نشده است با این تحقیقاتی که شد باید گمرک آنها مطالبه و دریافت شود.

امضاء: ناخوانا

مهر: وزارت فوائد عامه

مهر: ورود بکابینه وزارت مالیه، بتاریخ ۲۶ شهر ج ۲، ۱۳۲۸، نمره ۷۷۵۴

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۸۸

سند شماره ۳۱

نشان تاج و شیر و خورشید

Administration

Des

Douanes Deperse

No 2830

۱۹ ژوئیه ۱۹۱۰، ۲۹ جمادی الاخری ۱۳۲۸ Le tehran

حضور جناب مستطاب اجل امجد اکرم افخم عالی آقای وثوق الوله وزیر مالیه مد ظله

مرقومه مبارکه ۲۶ جمادی الاخری نمره (۷۷۵۴) بانضمام سواد مراسله وزارت فوائد عامه راجع بآهن الاتیکه کمپانی نفت در محمره برای خط آهن بدون حقوق گمرکی وارد نموده زیارت شد اینک خاطر مبارک مستحضر می دارد که فوراً در اینباب از رئیس گمرک محل مزبور در صدد تحقیق بر آمده و پس از وصول اطلاعات لازمه بدیهی است ارسال حضور مبارک میدارد زیاده جسارت است. از طرف مدیر کل....

امضاء لاتین: ناخوانا

مهر: ورود بکابینه وزارت مالیه، بتاریخ ۲۹ شهر ج ۲، ۱۳۲۸، نمره ۸۱۵

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۹۰

سند شماره ۳۲

نشان تاج و شیر و خورشید

Adminstration

DES

DoanesDeperse

NO2703

حضور جناب مستطاب اجل اکرم امجد افخم آقای وثوق الوله وزیر مالیه مدظله العالی مرقومه مبارکه مورخه ۱۷ جمادی الاخری نمره ۷۳۶۱ راجع به معافیت یکدستگاه ماشین چیز نویسی که کمپانی نفط عربستان وارد نموده است زیارت شد در حقیقت مقصود از یک ماشین تحریر تنها نیست بلکه سخن در سر کلیه اقسام ملزومات دفتری میباشد و علت مداخله سفارت انگلیس در این عمل بقراری است که ذیلا بعرض میرساند چنانکه خاطر مبارک مسبوق است کمپانی نفط بموجب فصل هفتم امتیازنامه مجاز است که با معافیت از هرگونه حق گمرکی و غیره اشیاء ذیل را وارد نماید.

در مصالح و اسباب لازمه بجهت تفتیش و تفحص و استخراج و بسط مکنونات معدنیه و بجهت ساختن و توسعه دادن (پایپ لاین ها - لوله های مجری) در تعبیر و تفسیر این فصل فیما بین گمرک و کمپانی نفط احتجاجات و مذاکرات بعمل آمده کمپانی مدعی است براینکه علاوه بر ماشین و موتورها و آلات و اسباب و ادوات از هر قبیل و همچنین مصالح و محصولاتیکه قطعاً بجهت استخراج مزبور معین شده این حق را نیز دارد که اشیاء راجع بداره کردن آن عمل را از قبیل اثاث البیت و ملزومات و لوازم دفتری از گمرک معاف بدارد. چون در موقع نوشتن امتیازنامه از اداره گمرک مشورتی بعمل نیامده برای این اداره مشکل است بداند دولت علیه در تعبیر فصل هفتم چه قصد دارد بهمین دلیل بود که موسیو مرناردر تلو مراسله پنجم ژانویه گذشته نمره ۵۹۸۹ از حضور مبارک استدعا نمودند که حدی از برای تاویل فصل هفتم قرار داده و مخصوصا معلوم فرمایید که آیا اثاث البیت ... و لوازم دفتری باید از حقوق گمرکی معاف باشد یا خیر. حضرتمستطابعالی در تلو مرقومه جوابیه نمره ۵۷۱۱ مورخه ۱۳ محرم ۱۳۲۸ چنین اشعار فرمودند که برطبق مندرجات امتیازنامه باید از لوازم دفتر و اثاث البیت اخذ حقوق شود. حکم مبارک به سفارت انگلیس که از منافع کمپانی نفط مدافعه کرده بود ابلاغ شد و شارژ دافر بر ضد تفسیر و تاویل فصل هفتم سابق الذکر بوزارت امور خارجه پرتست نمود اکنون که حضرت اجل رای بنده را استعلام میفرمایید عرض می کنم که اگر بنا باشد از روی متن مندرجات امتیازنامه رفتار شود لوازم دفتری که عبارت از کاغذ و متفرعات از قبیل ماشین چیز نویسی و غیره باشد باید متحمل تادیه حقوق گمرکی شوند ولیکن در موضوع مانحن فیه بگمان بنده طاهرا ممکن است خود را زیاد پایند خزانة دولت ندانسته و دائره تاویل فصل هفتم را تا آن اندازه محصور و محدود ننموده درین موقع مناسب است یادآوری شود که شرکت روس را ه انزلی و طهران و شرکت بندر انزلی که در امتیازنامه آن ها فصلی ذکر شده و در آن قید گردیده است که معافیت از گمرک شامل نمیشود مگر به اشیائیکه بجهت ساختن و نگاهداری و استخراجات راجعه بامتیاز آن ها معین

شده است معذک شرکت های مزبور به دولت علیه قبولانند که معافیت باید شامل کلیه ملزومات دفتری شود من جمله بعضی اشیای اثاث البیت که بجهت میل کردن دفاتر کمپانی معین شده است و واضح است که گمرک هم این حق را برای خود نگهداشته که اطمینان حاصل نماید که این ملزومات دفتری و اشیاء بمصرف دیگری جز آنکه اظهار داشته اند نخواهد رسید چون سفارت انگلیس در تفسیر و تعبیری که که در امتیازنامه روسها شده مستحضر است در اینصورت آیا دولت علیه می تواند خود را در ماده انگلیسی ها سخت تر نشان داده و ماده هفتم امتیازیکه به کمپانی نطف داده شد مختلف و بطور دیگری تاویل نماید بعلاوه جای آن دارد که ملاحظه شود که این عمل نطف در حال انبساط و ازدیاد است و چون بموجب امتیازنامه دولت ایران از نتایج حاصل آن ذیخل می باشد منافع عمده که ظاهرا یوما فیوما در تزیاید است حاصل خواهد نمود . در اینصورت آیا صلاح خواهد بود که در میاله چند تومان حقوق گمرکی با کمپانی و پس از آن با سفارت داخل مناقشات شد تفکر در این موضوع را بعهدہ حضرت اجل واگذار نموده و استدعا میکنم رای و امر مبارک را معلوم فرمایند اینمطلب نیز بطور وضوح محقق است که در صورتیکه دولت علیه این تعبیر وسیع فصل هفتم امتیازنامه را قبول نماید و حکم فرماید که معافیت ممکن است شامل ملزومات دفتری شود در آنصورت گمرک هم هرگونه اقدامات لازم بعمل خواهد آورد که اطمینان حاصل نماید که ملزومات مزبور حقیقه و فقط بمصرف دفاتر کمپانی خواهد رسید یا خیر و این حق را بجهت خود محفوظ میدارد که وقتیکه ملاحظه نمود در ورود اشیاء اسراف و زیادروی می شود و از احتیاجات واقعی کمپانی تجاوز میکند در آنصورت خود را سخت تر نشان داد و مساعدت فوق العاده را موقوف و متروک خواهد داشت امر مبارک است.

از طرف مدیر کل که به مرخصی رفته اند

(رئیس)

امضاء: لاتین

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۹۲

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

سند شماره ۳۳

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت مالیه

اداره کابینه شعبه مرکز

بتاریخ ۲۸ شهر جمادی الاخری ۱۳۲۸

نوع مسوده: مکتوب

اداره مرکزی گمرکات

در باب یکدستگاه ماشین چاپ دستی راجع بکمپانی نفت که بر حسب اظهارات سفارت انگلیس و مراسله

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

وزارت جلیله امور خارجه بنمره (۷۳۶۱) بآن اداره اظهار و استعلام شده بود از جوابی که بنمره (۲۷۵۳) اشعار نموده بودید اطلاع حاصل شد حالا که اینطور تصویب کرده اند وزارت مالیه هم صلاحدید اداره گمرکات را تصویب نموده اظهار میکند که اجازه معافیت ماشین مزبور را که از ملزومات دفتری محسوب میدانند بدهید و بنویسید که حقوق گمرکی از بابت ماشین مزبور از کمپانی نفت مطالبه نکنند مشروط بر اینکه اداره گمرک فقط ملزوماتی که برای اداره امور کمپانی لازم است از گمرک معافیت نماید و مسلم است این مقدار گراف نخواهد بود و اهمیتی نخواهد داشت. امضاء: علی

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۹۳

سند شماره ۳۴

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت مالیه

اداره کابینه شعبه مرکز

بتاریخ ۲۸ جمادی الاخری ۱۳۲۸

نمره عمومی ۷۷۰۳

نوع مسوده: جواب مکتوب

وزارت جلیله امور خارجه

در ضمن مرقومه نمره (۱۴۸۳/۱۵۸۱۱) سواد مراسله سفارت انگلیس را درخصوص یکدستگاه ماشین چاپ دستی راجع به کمپانی نفت ارسال فرموده بودند. از اداره گمرکات تحقیقات لازمه بعمل آمد و عجلاته در جواب اداره گمرکات نوشته شد که قدغن نمایند از بابت حقوق گمرکی ماشین مزبور چیزی مطالبه نکرده از حقوق گمرکی معاف بدانند یقین است در جواب سفارت انگلیس همینطور اعلام خواهید فرمود که امضای این اجازه معافیت را که منحصر بهمین مورد است از اداره گمرکات تقاضا نمایند.

امضاء: ناخوانا

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۹۴

سند شماره ۳۵

نشان تاج و شیر و خورشید

Adminstration

Des

Douanes Deprse

NO7143

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

۲۴ دسامبر ۱۹۱۰ مطابق ۲۱ ذی الحجه ۱۳۲۸

حضور جناب مستطاب اجل امجد اکرم افخم آقای صنیع الدوله وزیر مالیه مدظله العالی مرقومه هفدهم ذی الحجه نمره (۱۸۹۵۵) راجع بوارد نمودن پاره آهن آلات و ادوات توسط کمپانی نفت عربستان زیارت گردید و برای تحصیل و تکمیل اطلاعات مدلول مندرجات آنرا برئیس گمرکات عربستان ، ابلاغ نمود و استطلاع نمودم ولیکن قبل از وقت لازم است معروض دارم که کمپانی مشارالیه حق دارد ماشین آلات و ادوات لازمه کار خود را بدون ادای حقوق گمرکی وارد نماید حالا ادواتیرا که کومیسری نفت اظهار داشته است دارد. زیاده جسارت است.

مهر : ورود بکابینه وزارت مالیه، بتاریخ ۲۳ شهر ذی حجه ۱۳۲۸، نمره ۱۹۱۹۶

۲۴۰۰۲۶۷۳۰-۹۵

سند شماره ۳۶

نشان تاج و شیر و خورشید

اداره گمرکات

۲۸ اکتبر ۱۹۰۸

نمره ۵۳۸۷

سواد

حضور جناب مستطاب اجل اکرم آقای قوام الدوله دام اقباله العالی مفتخرم از اینکه خدمت بندگان جناب مستطاب عالی عرض کنم که امتیازنامه وکالت تجارت عربستان بواسطه سفارت بهیه انگلیس خواهش میکند که امتعه طیبیه منقوله برای کارگذاران مخصوص خودش از پرداختن حقوق گمرکی معاف باشد این وکالت تجارت مطابق امتیازنامه که در دست دارد و برای حمل و نقل مواد لازمه استعمالات خودش از پرداختن حقوق گمرکات معاف است و در این امتیازنامه او هیچ اسمی از مواد طیبیه نیست مرحمت فرموده در اینباب رای مبارک را ابلاغ فرمایید.

امضاء:

(مرنار)

مهر: ورود بکابینه وزارت مالیه، بتاریخ ۱۳۳۳، شماره ۸۶۸۱

مهر: دفتر وزارت مالیه، نمره ۲

۲۴۰۰۰۱۳۴۷-۶

سند شماره ۳۷

نشان تاج و شیر و خورشید

اداره گمرکات

۱۷ دسامبر ۱۹۱۴، ۲۸ محرم ۱۳۳۳

نمره ۹۹۹۳

ضمیمه: دو طغرا سواد

وزارت جلیله مالیه

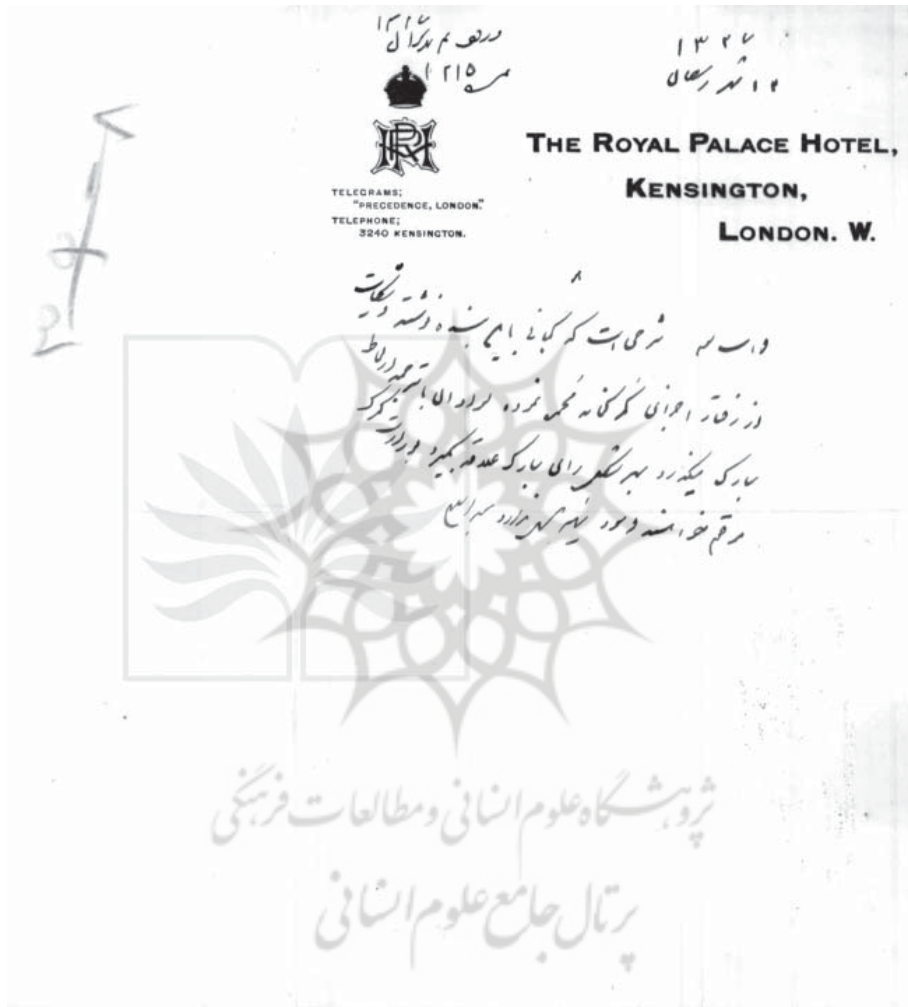
در تاریخ بیست و هشتم اکتبر ۱۹۰۸ بنمره (۵۳۸۷) اداره گمرکات بانوزارت جلیله نوشته که اینک محترماً سواد آن حضور مبارک انفاذ می گردد. در طی مراسله مزبور استفسار شده است که آیا شرکت نفت عربستان دارای حق معافیت از تاکس گمرکی در مورد ادویه طیبه که به ایران وارد میکنند هست یا خیر جناب آقای قوام الدوله وزیر مالیه وقت در تاریخ ششم سوال ۱۳۲۶ نمره (۵۳۳۳) جوابی در مقابل این استعلام مرقوم فرموده اند که سواد آن نیز محض مزید اطلاع آنوزارت جلیله لفا حضور مبارک ارسال شد. با اینکه در همان زمان سود سواد این تصمیم سفارت دولت بهیه انگلیس فرستاده شد معذک تاکنون اداره گمرک باخذ حقوقیکه شرکت مزبور از بابت ادویه طیبه و اسباب جراحی وارده از اروپا باید تادیه نماید موفق نگردیده است شرکت فوق الذکر برای امتناع از پرداخت بدهی خود متعذر به این عذر است که تاکنون بهیچوجه چنین تصمیمی از طرف سفارتخانه متبوعه او بشرکت تبلیغ نشده است. حال از حضور مبارک مستدعی است بجهت خاتمه دادن باینکار مذاکرات لازمه با اولیای سفارت بهیه روسیه فرموده و نوعی فرمایند که هر چه زودتر این مسئله فیصله یابد. نظر باینکه نمی توان وجهاً من الوجوه ادویه طیبه و آلات جراحی را بمصالح و اسبابهای فوق تشبیه کرد و تناسبی بین آنها فرض نمود باینواسطه اداره گمرکات مع التوقیر باولیای محترم آنوزارت جلیله پیشنهاد می کند که همه ساله معادل چهل تومان از بابت کلیه حقوقیکه باید شرکت نفت بپردازد، باو تخفیف داده شود و این مساعدت مبنی بر این نظریه است که قسمت عمده ادویه و آلات جراحی در موقع تداوی عملیات ایرانی که در خدمت شرکت مزبوره هستند استعمال می شوند باین ترتیب کمپانی مزبور باید دعوت شود که در آتیه مرتباً حقوق متعلقه بوزارت خود را پرداخته و از طرف دیگر بریاست گمرکات محمره دستورالعمل داده خواهد شد که در آخر سال مبلغ چهل تومان از کلیه حقوق مآخود بشرکت مستر دارد. ضمناً باید مقدر شود مناقشاتی که حالیه در موضوع واردات سنوات ماضیه موجود است همین نهج تصفیه گردد اداره گمرکات انتظار دارد که با مساعدت کامله اولیای محترم آنوزارت جلیله هر چه زودتر این عمل خاتمه پذیرد موقعراً معتنم شمرده احترامات فایقه را تجدید مینماید.

امضاء: از طرف رئیس کل گمرکات

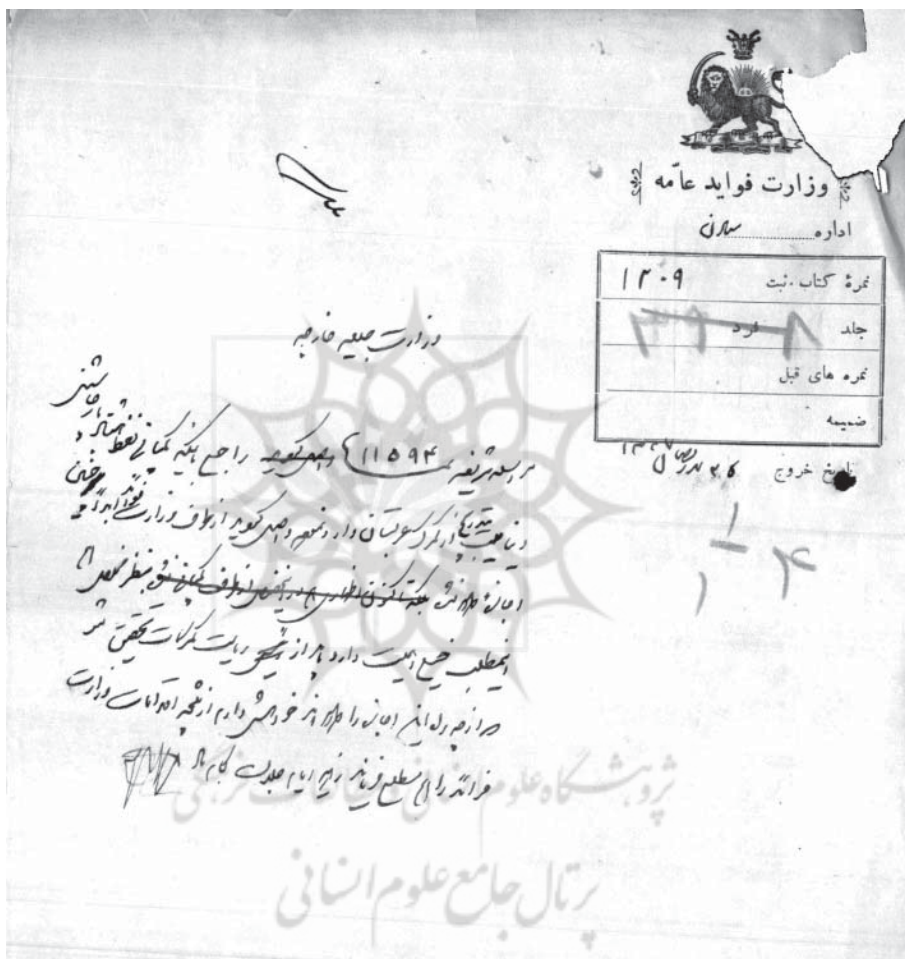
بعرض حضور مبارک رسید ۲۸

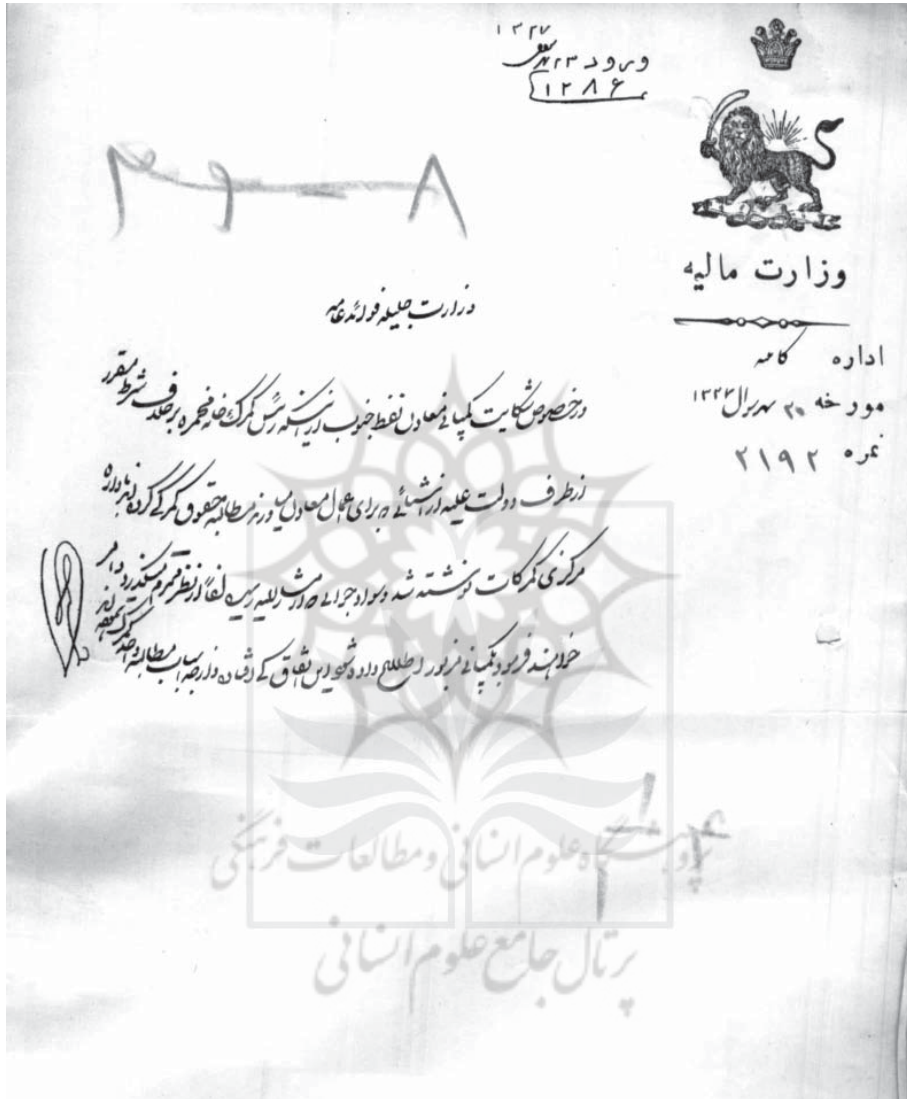
۵-۱۳۴۷-۲۴۰۰۰

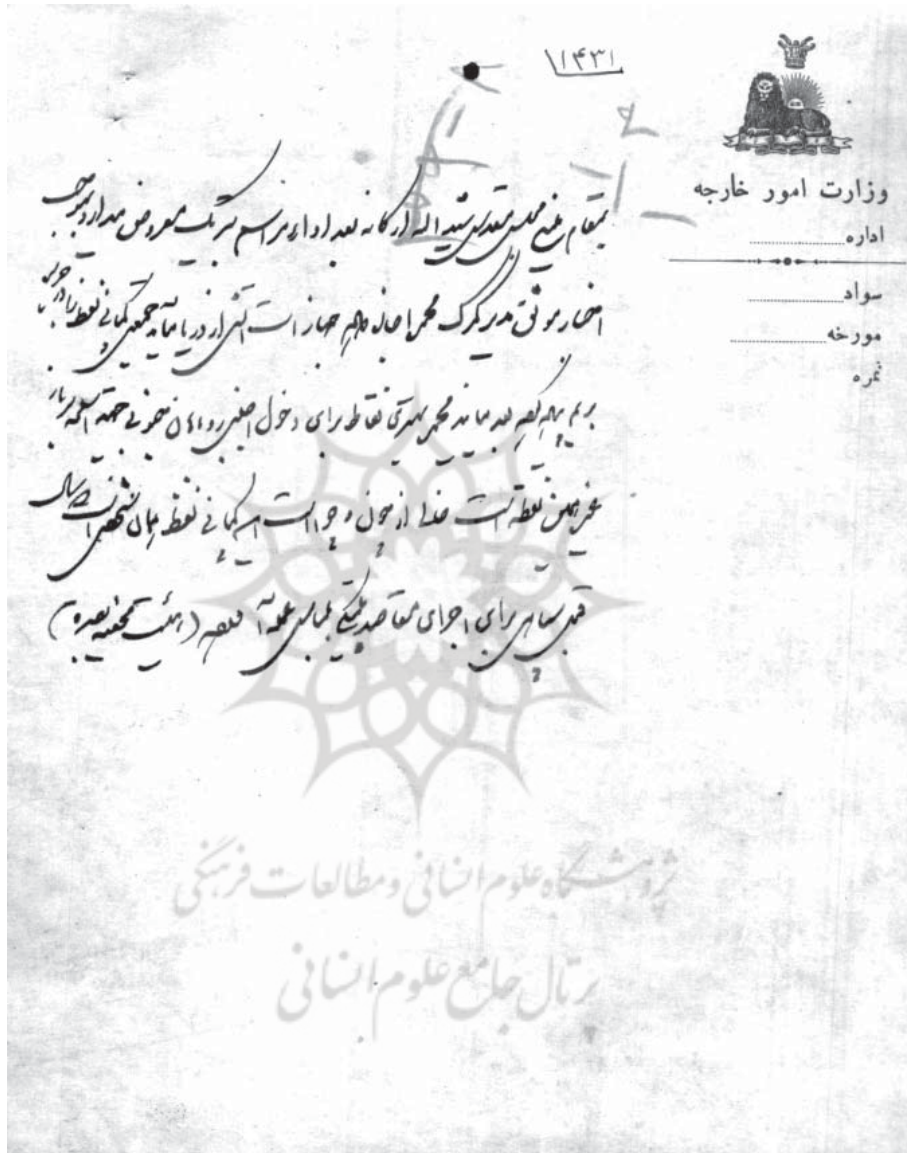
گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

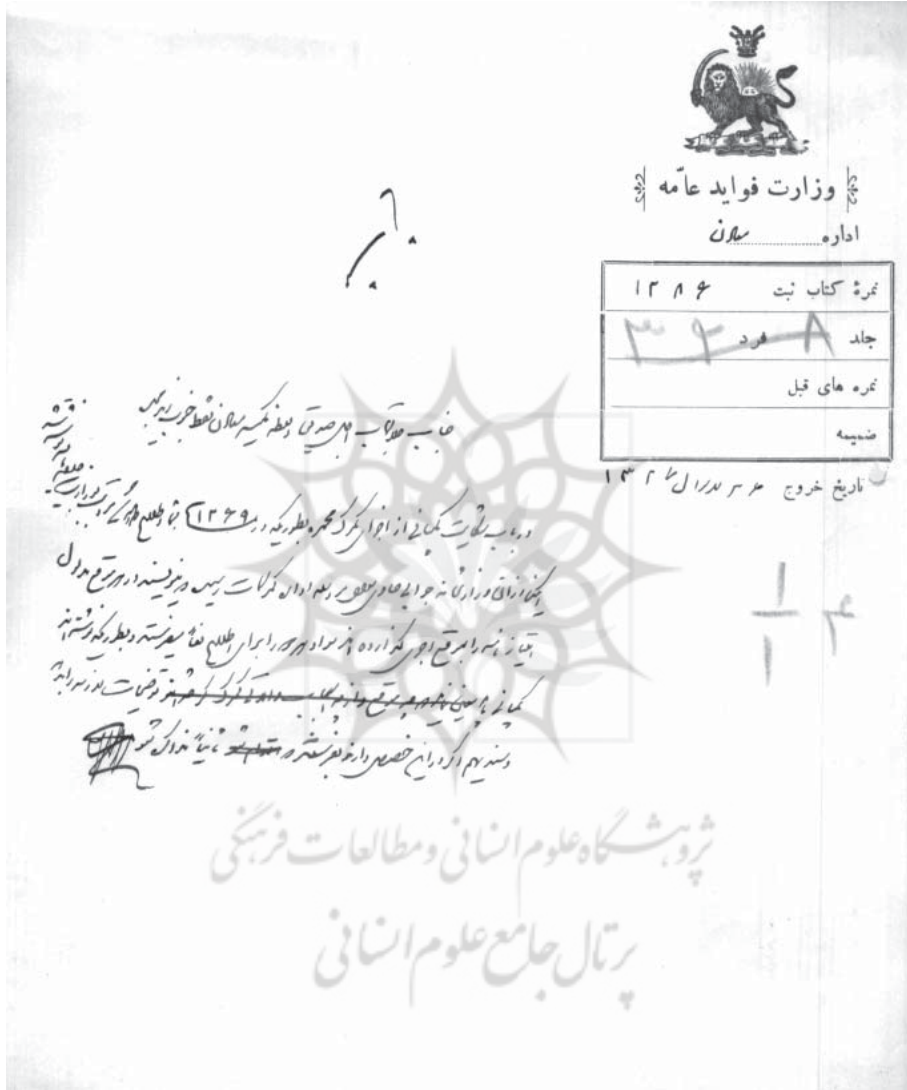

پیام بهارستان / ۳، ۳، ش ۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

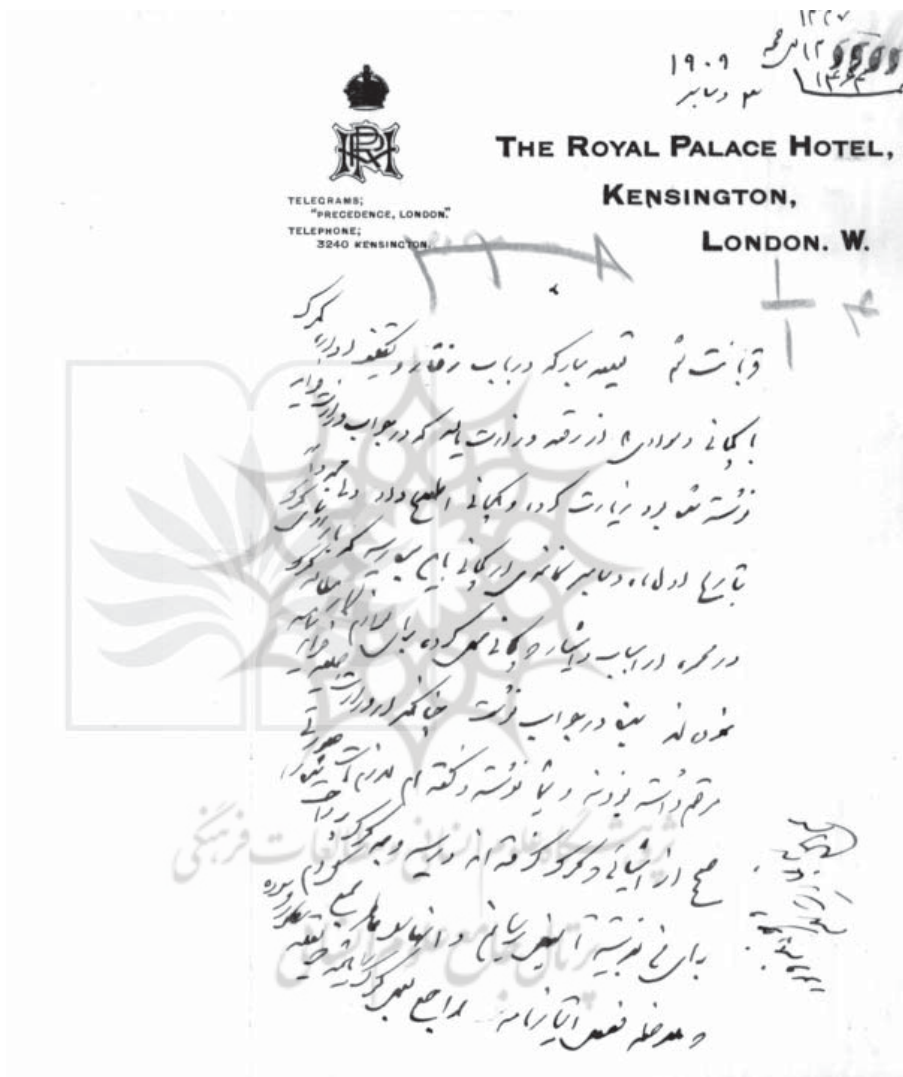

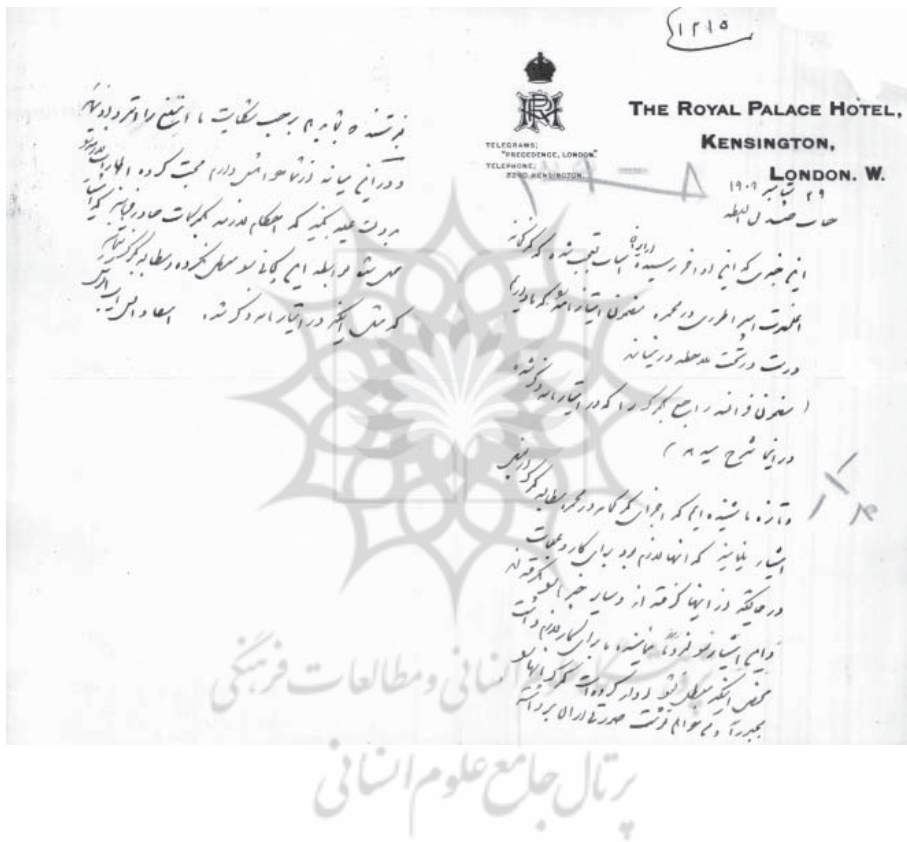

پیام بهارستان / ۳، ۳، ش ۱۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

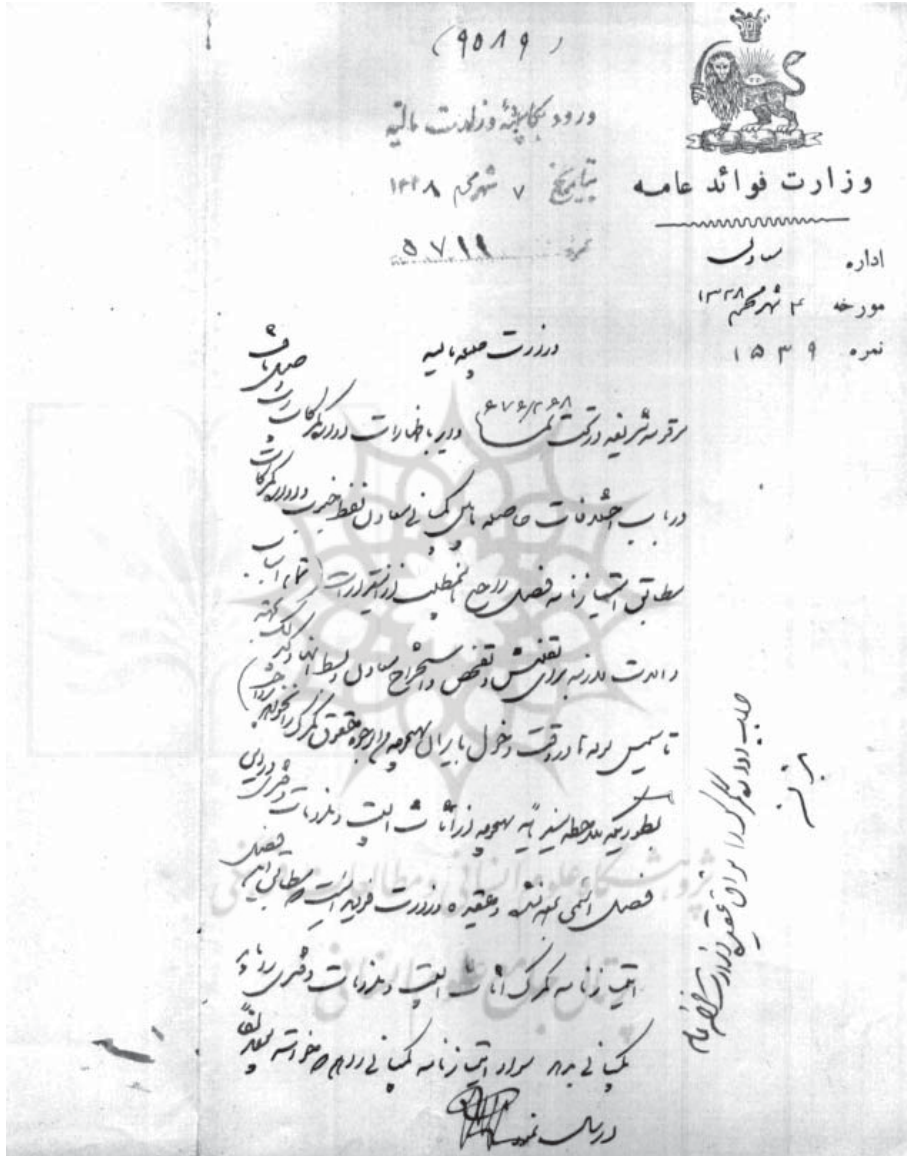

کادکزاری کل عربستان و شط العرب
و مدیریت سیر سفین و شط کارون
اداره ۴۴، کادک زری
مورخه ۲ شتر محم ۱۳۲۵
نمره عمومی ۸۰ خصوصی ۲۴

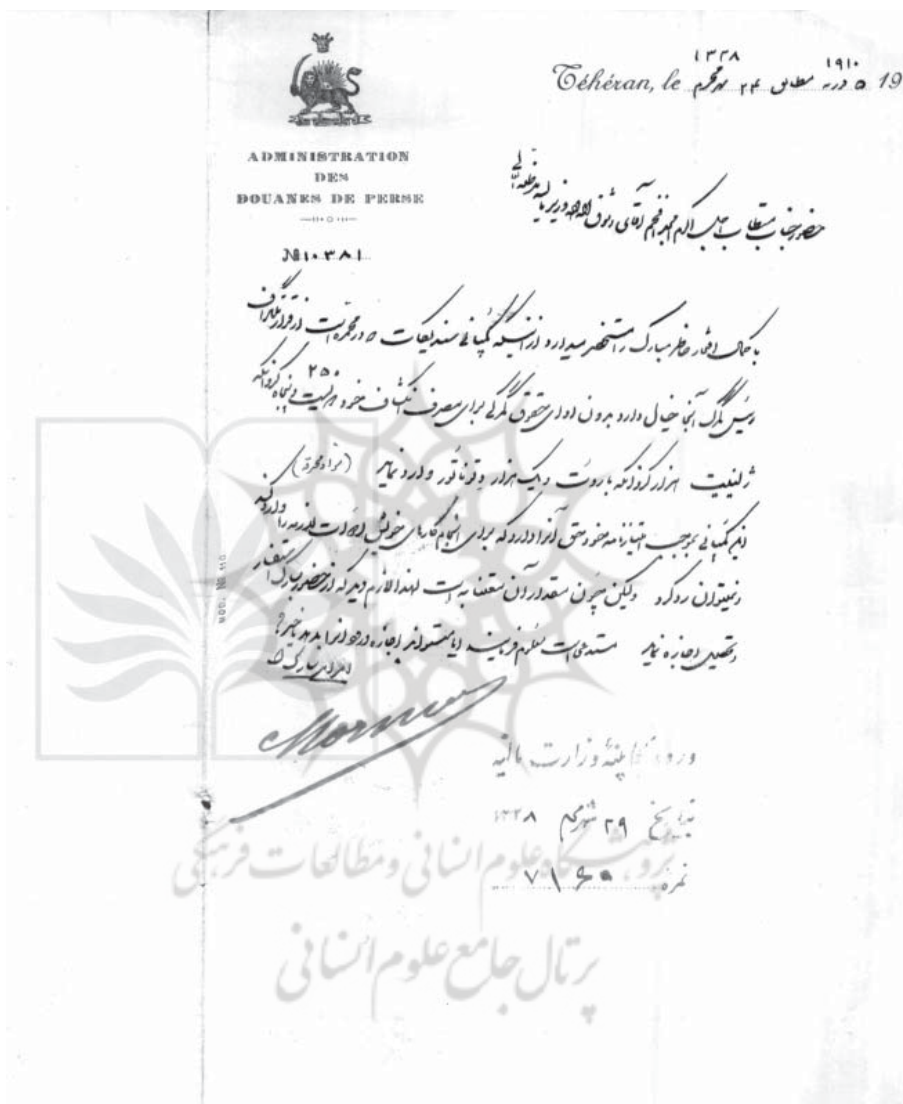
کادک زری
کادک زری

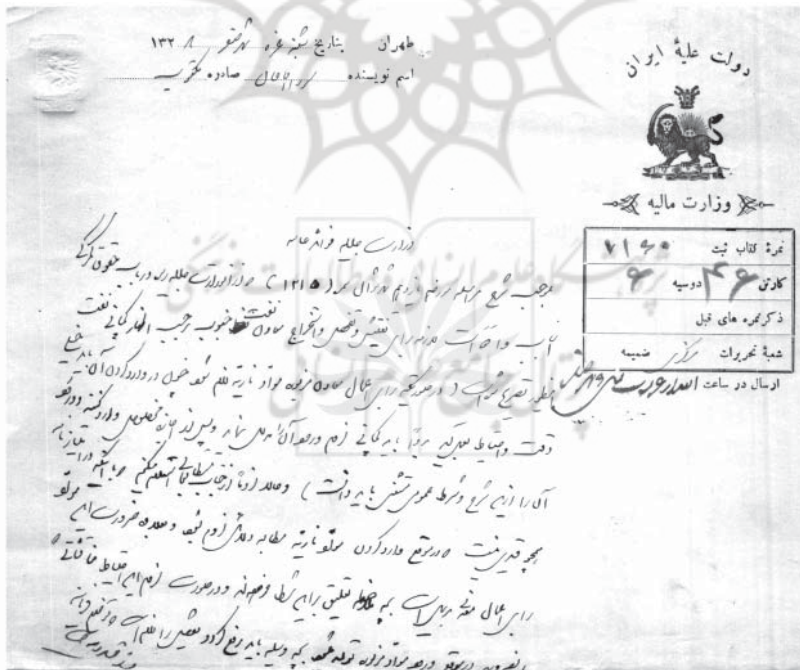
و مقرر بودم در جرم ۲۰ دقیقه در فریادان محروم که با خط شروع به باره در کادکات به وقت از همه وقت است
آوردن کادکات و باقی بقیه وقت به وقت فریادان و در آن خبر به کادک زری، به خبر با و نه خدایان به خبر
حیدر اکبر کادک زری کادک زری است اگر که خبر فریادان در کادک زری است به وقت و در بیخ تمام است
چون که خبر فریادان در کادک زری است که در کادک زری است به وقت و در بیخ تمام است
زیت که با و در کادک زری است که در کادک زری است به وقت و در بیخ تمام است
بر حسب آن تا چو کادک زری است که در کادک زری است به وقت و در بیخ تمام است
و کادک زری است که در کادک زری است به وقت و در بیخ تمام است
بعضی از کادک زری است که در کادک زری است به وقت و در بیخ تمام است
آن کادک زری است که در کادک زری است به وقت و در بیخ تمام است

پژوهشگاه بین‌المللی مطالعات فرهنگی
پژوهشگاه بین‌المللی مطالعات فرهنگی
پژوهشگاه بین‌المللی مطالعات فرهنگی

پیام بهارستان / ۳، ش، ۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

۱۷۴

وزارت امور خارجه

نمبره کتاب ثبت	۹۵۵۹
کارتی	۳۴
دوسيه	۹
نمبره های قبل	
ضمیمه	

تاریخ خروج ۲۵ ریح ۱۳۸۲

ثبت گمرکات وزارت امور خارجه در استامبول
 در مورد آراء گمرکات در استامبول در مورد آراء گمرکات
 در مورد آراء گمرکات در استامبول در مورد آراء گمرکات
 در مورد آراء گمرکات در استامبول در مورد آراء گمرکات
 در مورد آراء گمرکات در استامبول در مورد آراء گمرکات

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

وزارت امور خارجه
 وزارت مالیه
 اداره کل گمرکات
 شماره ۷۷۰۳۰
 مورخه ۳۰ شهریور ۱۳۲۸
 شعبه
 وزارت امور خارجه
 تهران
 شماره ۱۱۱ و ۱۱۲
 تاریخ ۲۳ شهریور ۱۳۲۸
 موضوع: یک دکلایم پستی برای ارسال فرودگاه
 در مورد گمرکات تحقیقات در مورد اینکه چه نوع درجه اولی
 نوشته شود که نسبت به نسبت حقوق گمرکاتی که در این مورد
 بوده در تحقیقات گمرکات پستی است در مورد تحقیقات
 که در خصوص این موضوع فرودگاه رضای این مورد تحقیقات
 پس از است در مورد گمرکات تحقیقات

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

پایگاه اطلاع رسانی
 پرتال جامع علوم انسانی
 شماره ۱۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

۱۳۴

طهران - عرض چو است ^{۵۷} در مط خجاست آری بدین معنی که تمام منع در زارت جلیله فرجه
 کتو آف بارک در روز نپست ^{۵۸} در مط خجاست آری بدین معنی که تمام منع در زارت جلیله فرجه
 اراست گردید و نیز بدین معنی که در آن شهر باب وقت است این است که در نظایک کشتی
 دست دبه خودش را نیز که فوق العاده است بدل ادای وجه و حقوق مگر که در مکرک مخصوص کرده
 اظهارات و اقدامات کارکنان در مط خجاست قاعده و بدل اول اجازه در زارت جلیله دبه کار
 بهر ای وسیله قنول در کارون علی که مخصوص سفین را فله است عبور دله و بکار است
 است در حقیقت هم حق مگر که را نضع و هم حقوق عمومی که در نغمه بهر جهت بسبب در زارت
 فراهم آورده اند ^{۵۹} در مط خجاست

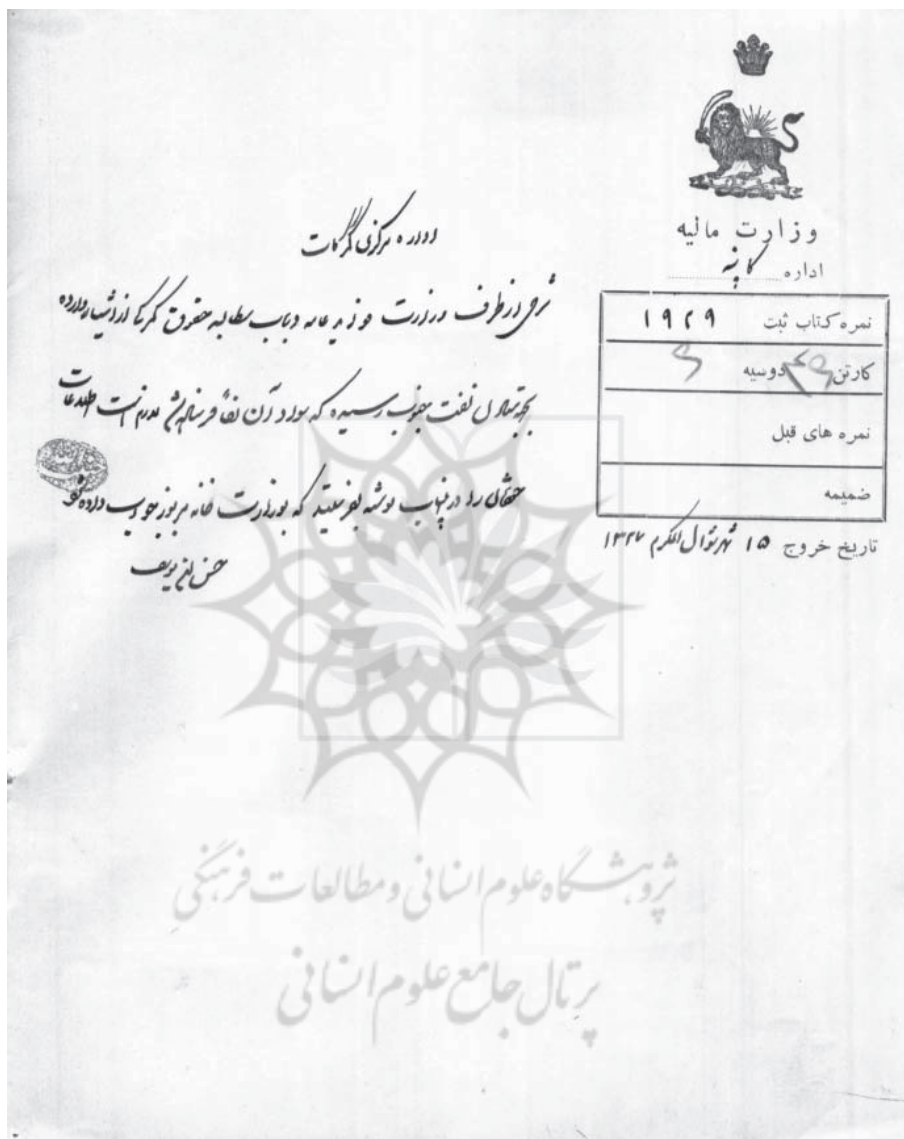
۱۳۴۸

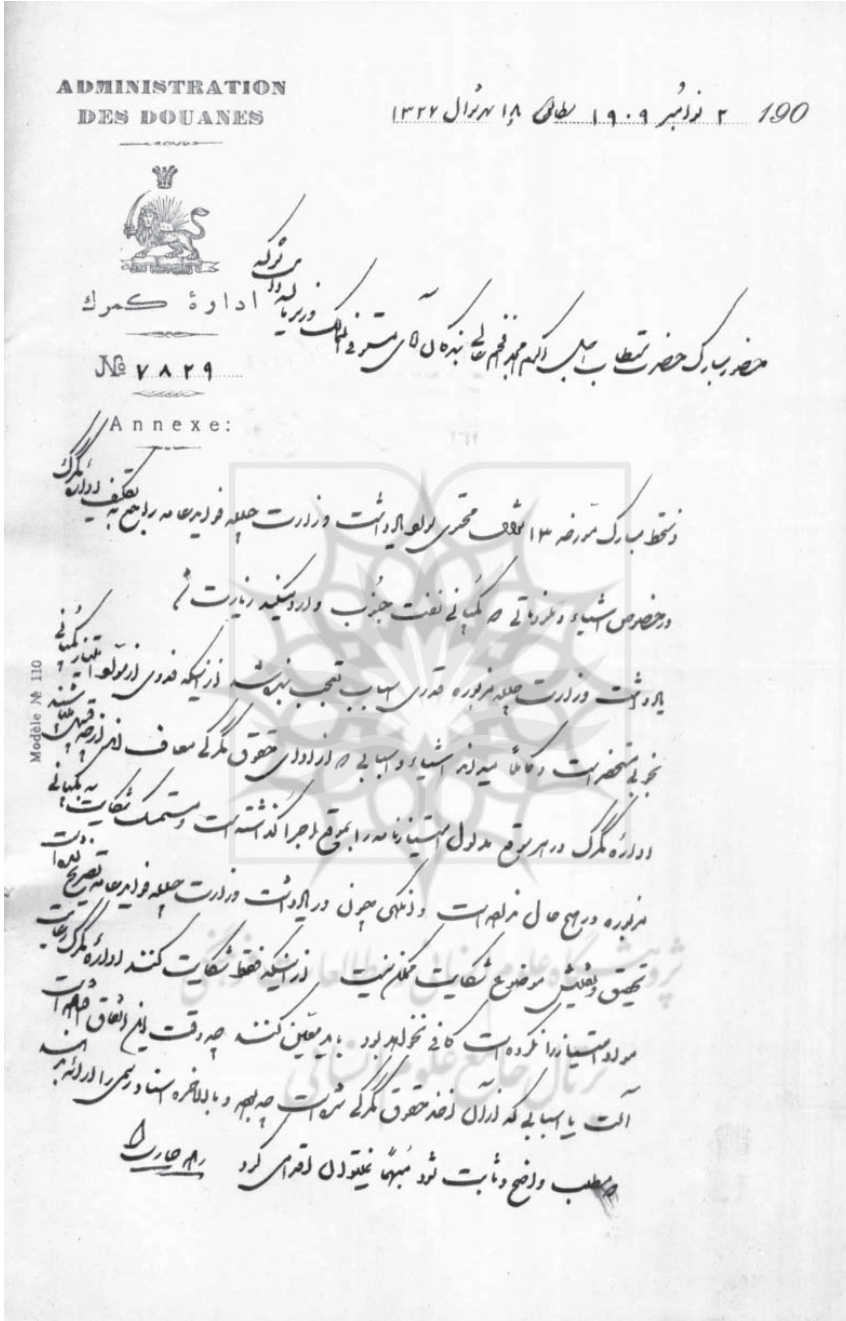

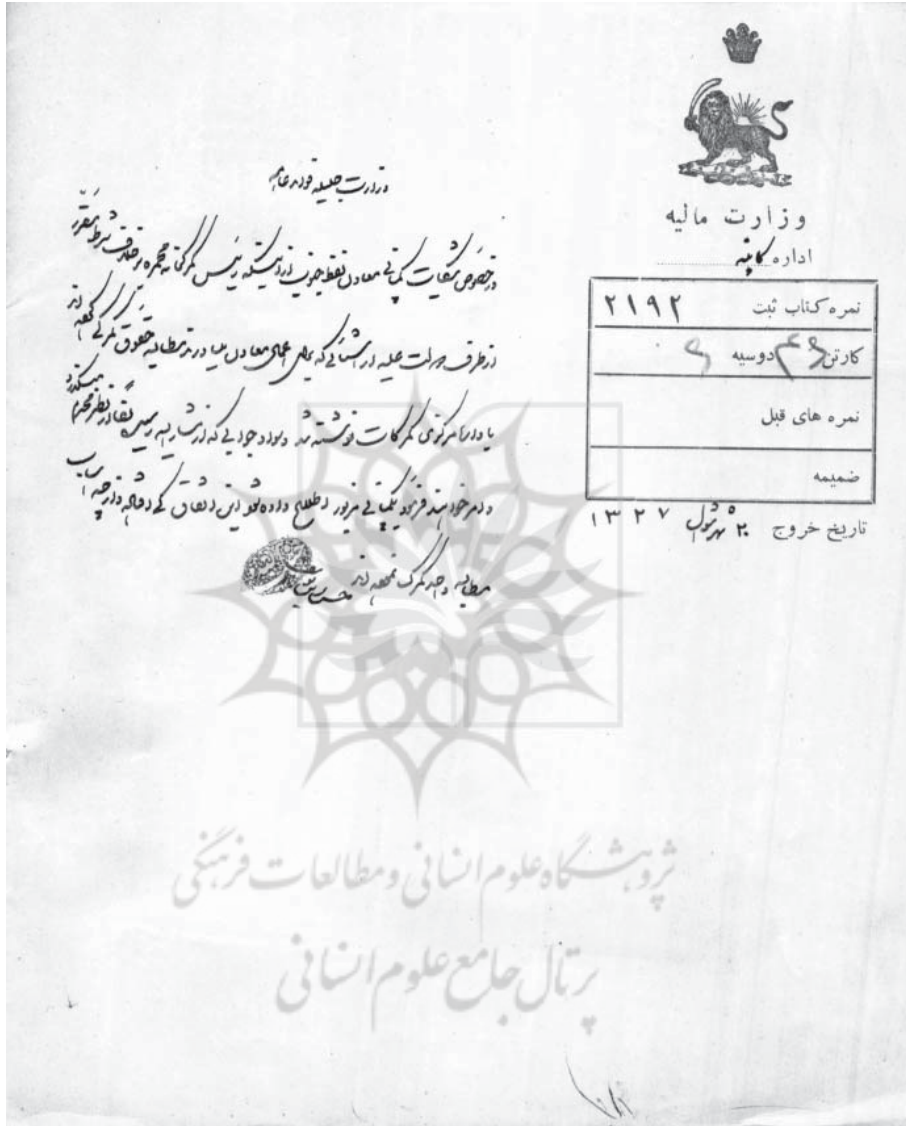
علیکراحتی نه باصر اظهار به ارته که این ملکراف از
 از نظر اف فانه باصر بهر جهت که لوانه از باد
 بودن حکم حواری از نوال و ملکراف حی نه بهر جهت
 بانه حواری سلطان حواری باید ملکراف حی نه
 تم تعبان ^{۶۰}

پیام بهارستان / ۳، ش ۱۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

وزارت فوائد عامه
سوال گمرک و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا
شماره ۹ - مورخه ۲۴ بهمن ۱۳۱۳

بسم وزارت فواید عامه

میراث یکی از منابع درآمدی دولت است که در صورتی که به این منبع توجه شود می تواند در تامین بودجه دولت بسیار مؤثر باشد. در این خصوص باید توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود. در این راستا باید به این نکته توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود.

در این خصوص باید توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود. در این راستا باید به این نکته توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود.

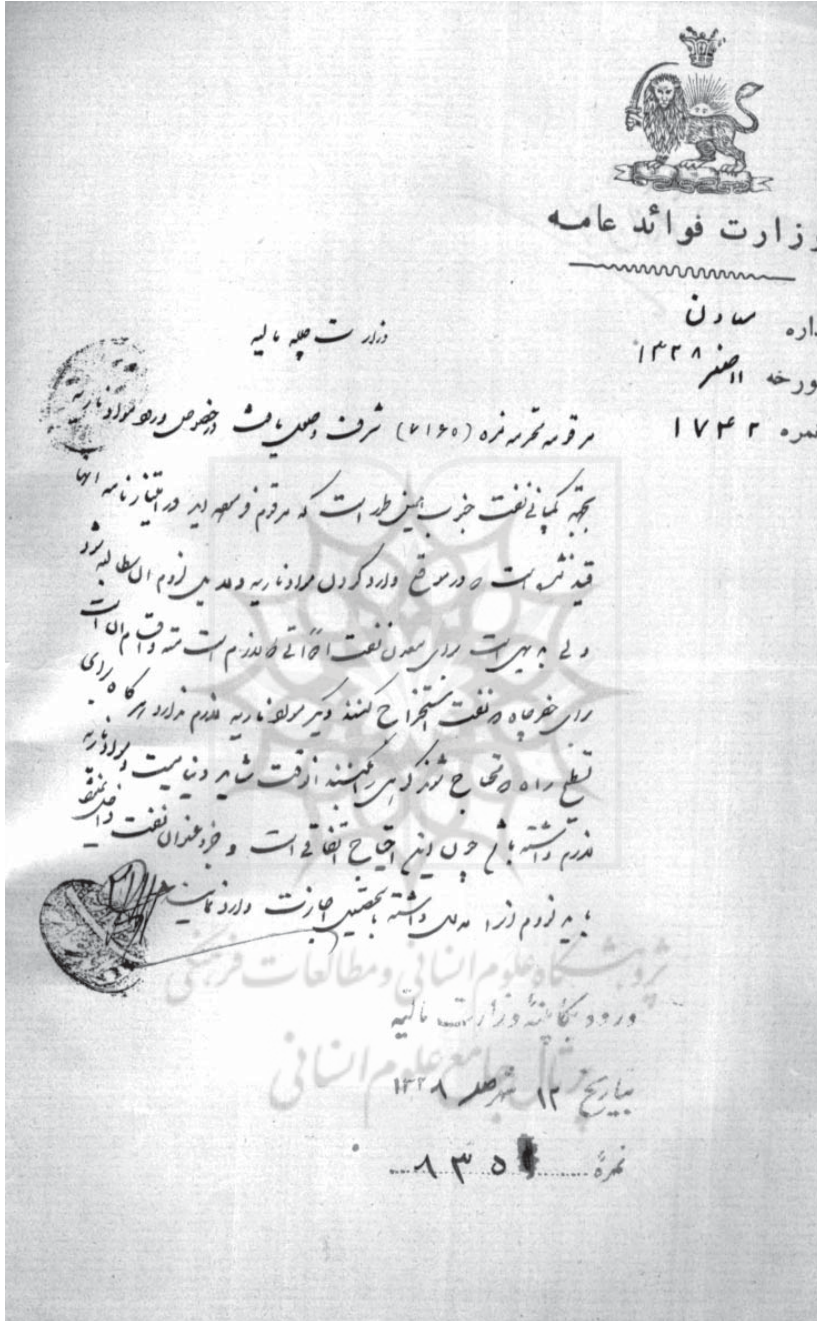
در این خصوص باید توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود. در این راستا باید به این نکته توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود.

شیراز هم در این باره به این نتیجه رسید که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود. در این راستا باید به این نکته توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود.

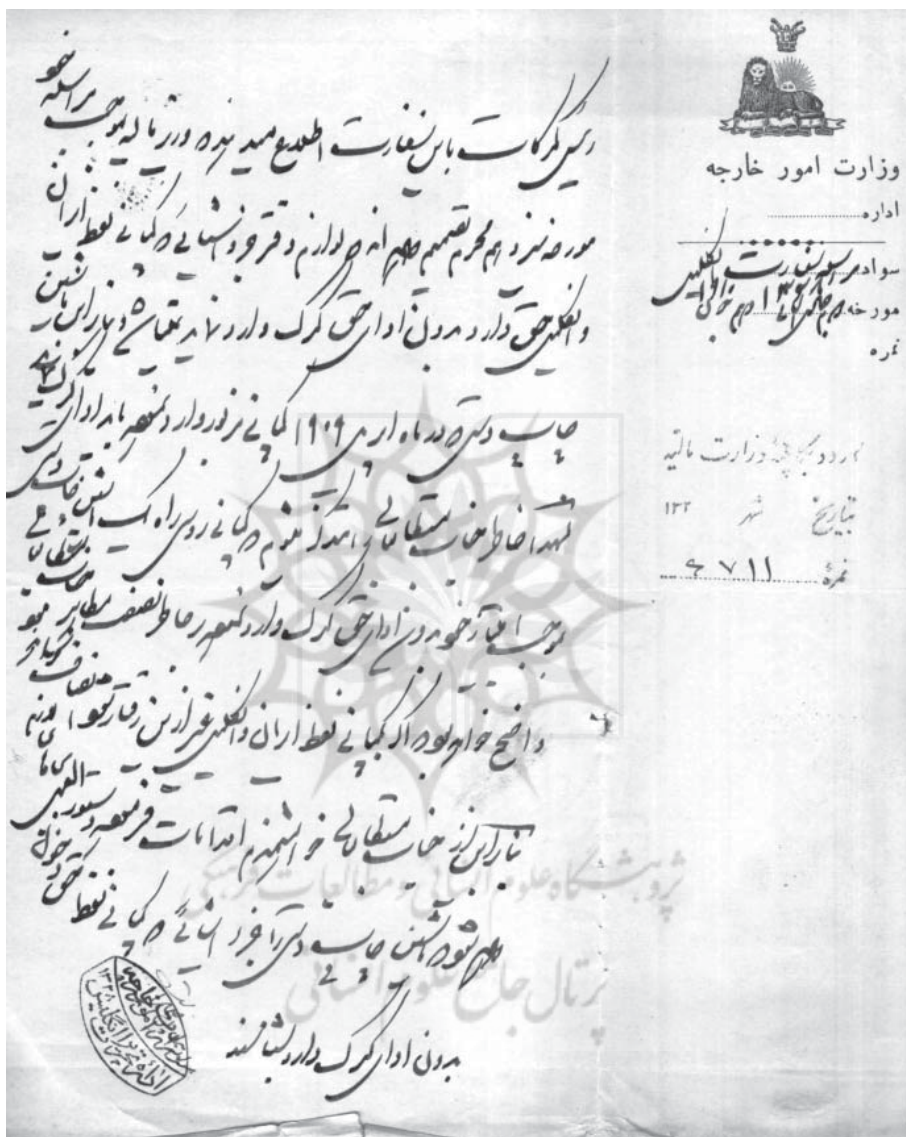
در این خصوص باید توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود. در این راستا باید به این نکته توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود.

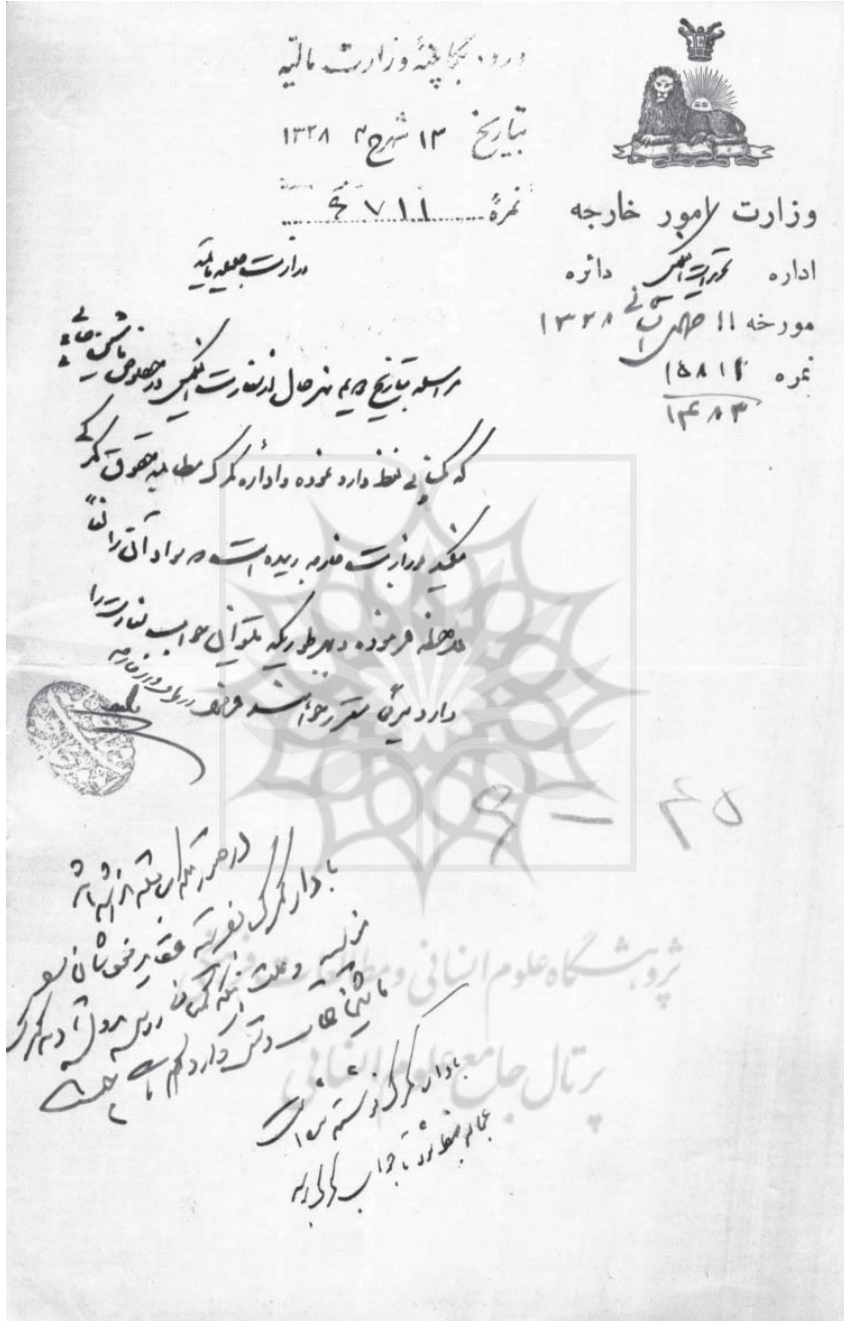
در این خصوص باید توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود. در این راستا باید به این نکته توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود.

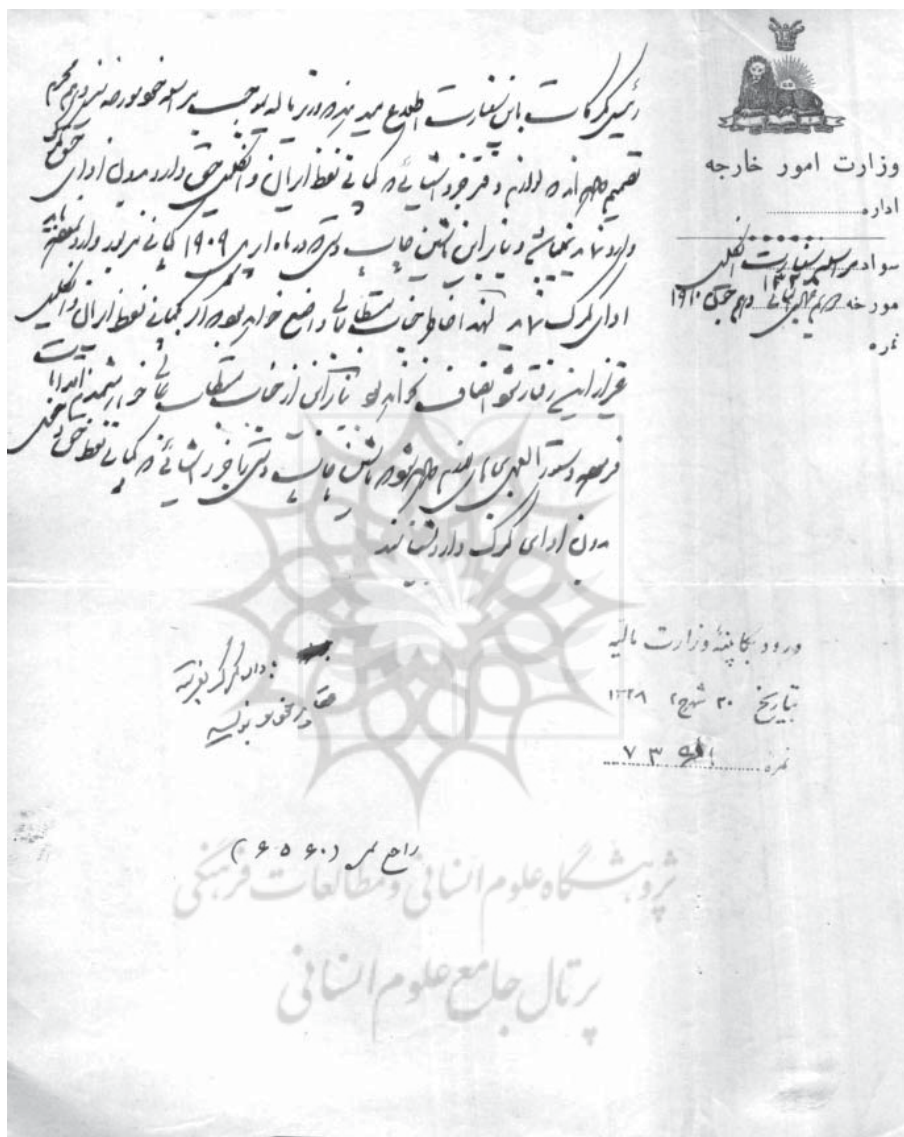
در این خصوص باید توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود. در این راستا باید به این نکته توجه داشت که در صورتی که این منبع را به درستی مدیریت و بهره گیری کرد می تواند به افزایش درآمد دولت و کاهش بدهی های آن منجر شود.

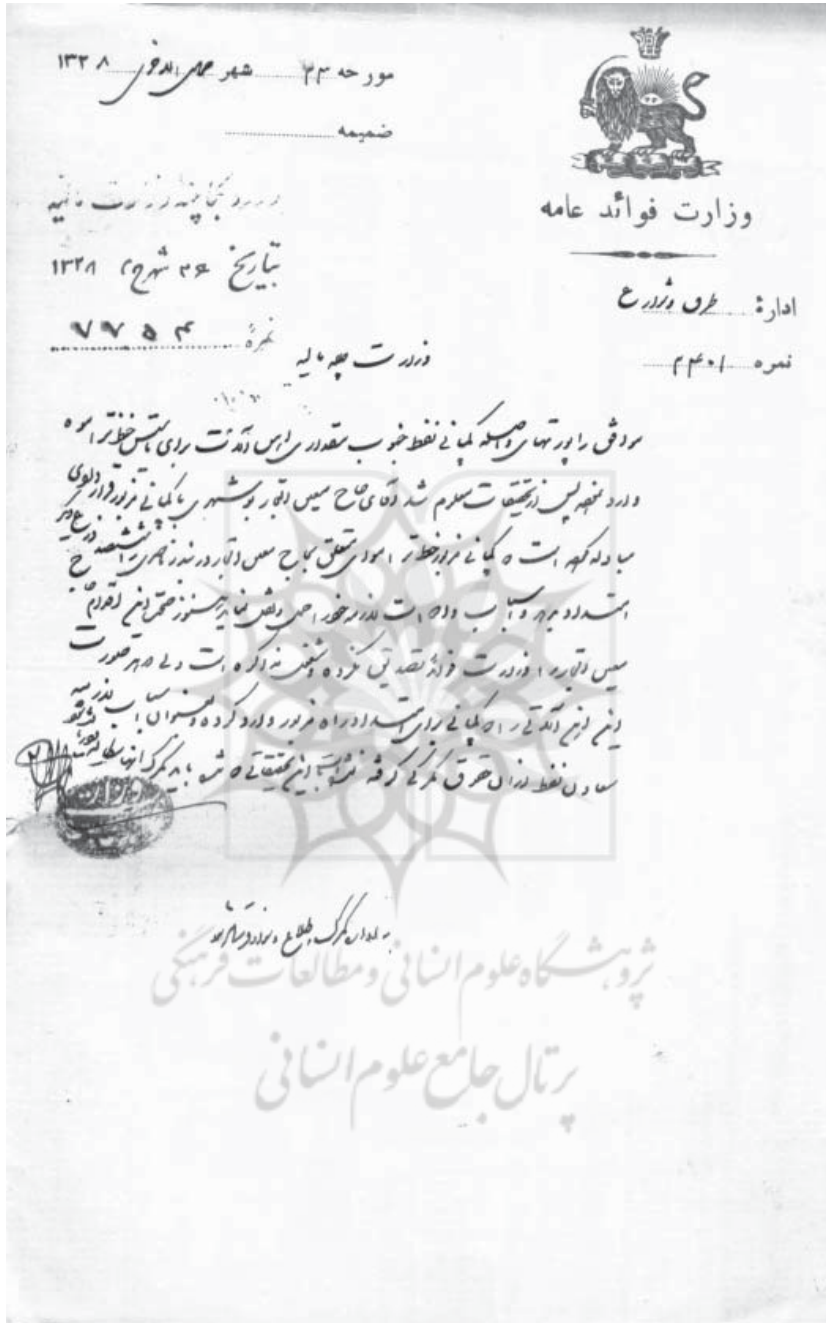

پیام بهارستان / ۳، ۳، ش ۱۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

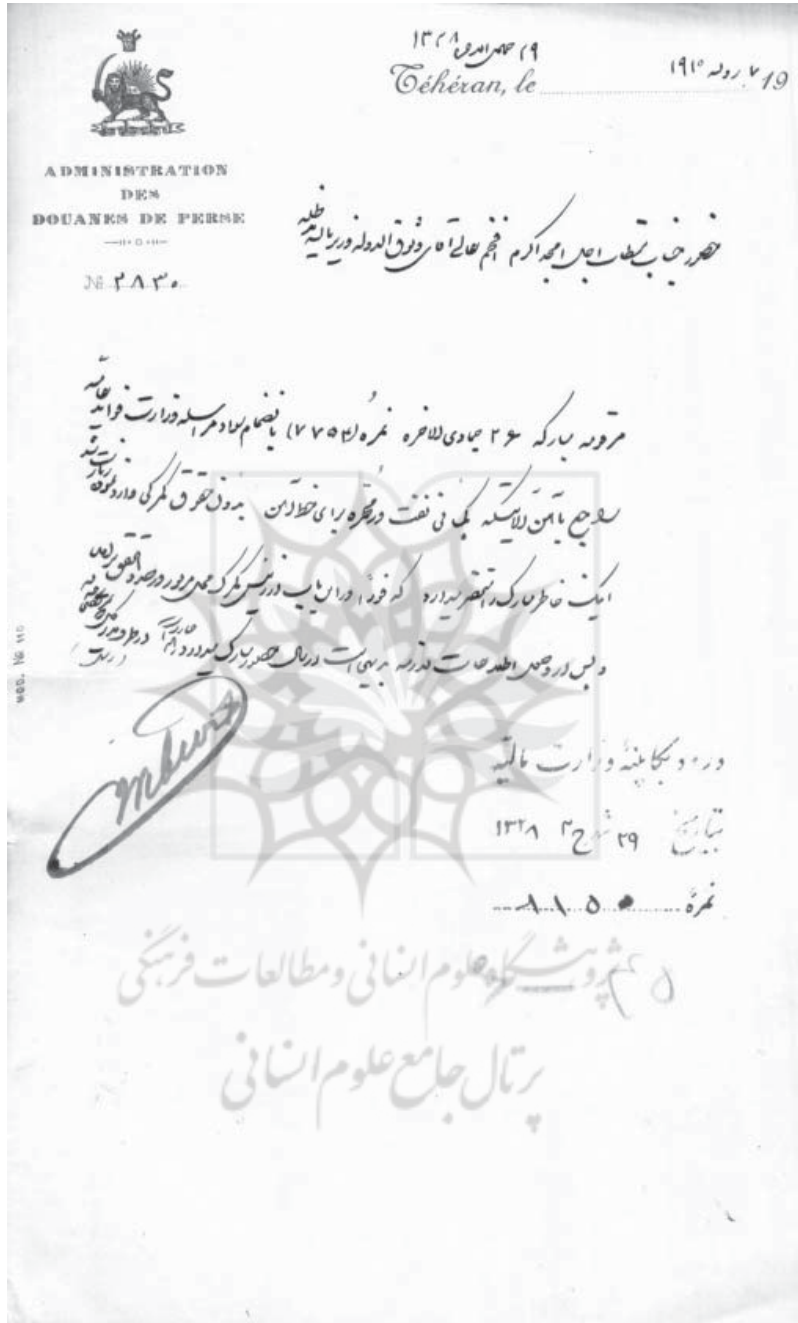

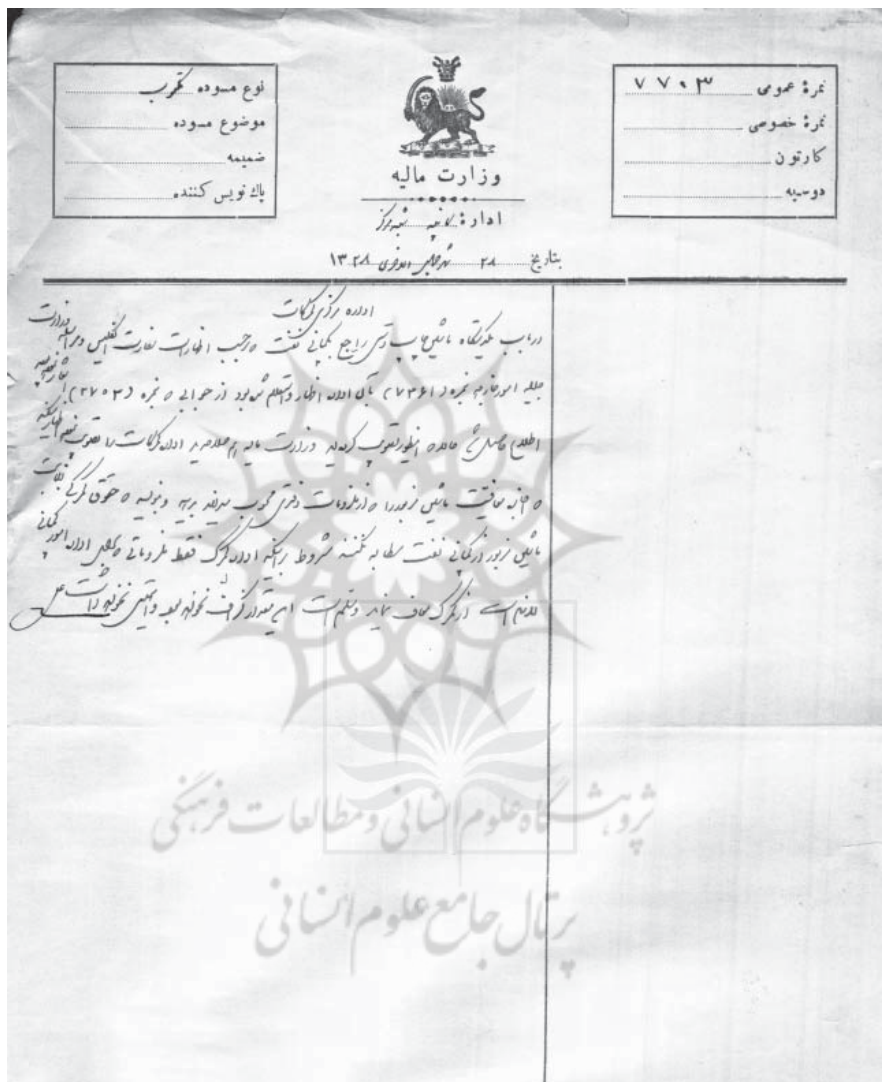

پیام بهارستان / ۳، ۳، ش ۱۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

نوع مسوده: حجاب کتوب	نمره عمومی: ۷۷۰۳۰
موضوع مسوده:	نمره خصوصی:
ضمیمه:	کارتون: ۴۵
پاک نویس کننده:	دوسیه: ۹

وزارت مالیه
اداره لایحه تبریز

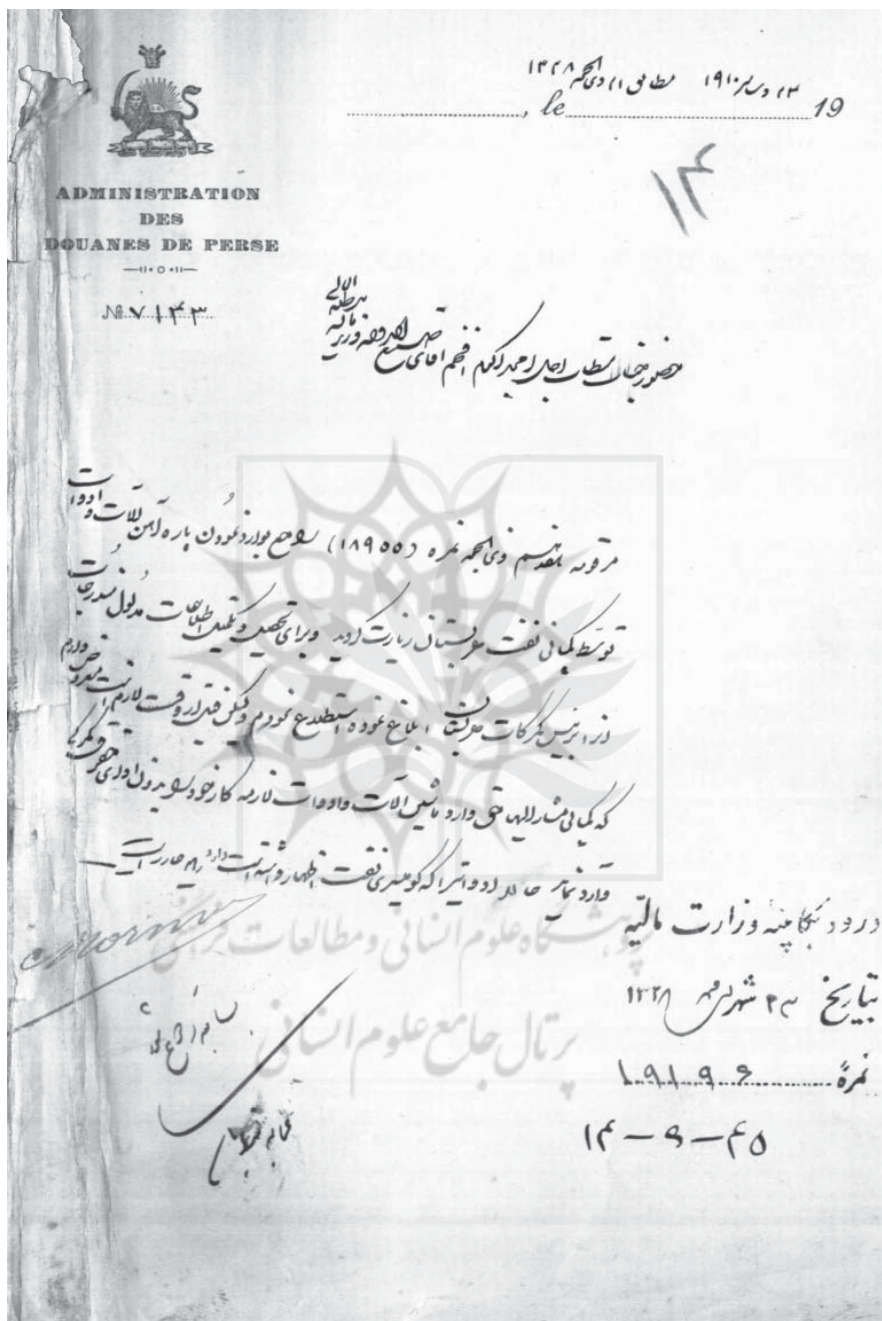
شماره: ۴۸ - ۲۸ مهر ماه ۱۳۲۸

وزارت علم و فرهنگ
در ضمن رقوم نمره (۱۳۸۳/۱۵۸۱۱) برادر به وزارت کفیس را در خصوص برگه ای که
راجح بکار آن نفع ازاله نموده از ادوات گمرکات گمرکات در تبریز که در مقامه در جواب اداره
گمرکات نوشته است خواهشمند است در خصوص برگه ای که این برگه را صادر کرده است از حقوق گمرک
صاف بزرگه کفیس است در جواب وزارت کفیس بنظر اعم خواهد بود و این امر را به این ترتیب
و شکر همین مورد است از ادوات گمرکات تا تا این حد است

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

پیام بهارستان / ۳، ۳، ش ۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

گمرکات و نقش آنها در ورود کالا برای ... / محمد حسن نیا

پیام بهارستان / ۳، ۳، ش ۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

سواد

اداره گمرکات

۲۸ اکتبر ۱۹۰۸

نم ۵۳۸۷

حضرت جناب مستطاب آقا کریم دقای مقدم وندولم درم آقا

مستخرم در پیشه خدمت بنده کای جناب مستطاب آقا عرض نمم که آقا ز نامه
وکالت تجارت جوینان بواسطه سفارت بهمه نقیض خواش میکنه که آقا
منقوله برای کارکنان خودی مخصوص خودی زبرد آقا حق کمرکس است
این وکالت تجارت مطابق آقا نامه که در دست در در در در در
مورد در زمه استعانت خودی زبرد آقا حق کمرکس است
و در این آقا نامه ادعای آقا زبرد آقا نیست رحمت فرموده در در

رود کلانیه وزارت مالیه
۱۳۳۳
۸۴۸۱

PAPERMAN NIAS SHARDELLS

پروژه مبارک راه ابداع فرمائید (مراکز)

رتال جامع علوم انسانی

۱۳۳۰ - ۴۴۰

پیام بهارستان / ۳، ۳، ش ۱۱۲ / تابستان ۱۳۹۰

